

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(Варіативна частина)**

Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

СУМИ – 2023

Підготовлено робочою групою:

Лищенко М.О. – доктор економічних наук, професор

Рибіна Л.О. – кандидат економічних наук, доцент

Борисова В.А. – доктор економічних наук, професор

Фролов С.М. – доктор економічних наук, професор

Геєнко М.М. – кандидат економічних наук, професор

Самошкіна І.Д. – кандидат економічних наук, доцент

Конєва І.І – кандидат економічних наук, доцент

Шалигіна І.В. – кандидат економічних наук, доцент

Гузенко Т.С. – кандидат економічних наук, доцент

Програма атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Суми, РВВ СНАУ. 2023. 47с.

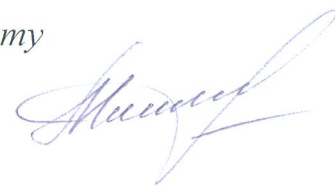
Розглянуто на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Протокол № 16 від «10» лютого 2023 року.

*Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
к.е.н., професор Геєнко Михайло Миколайович*

Схвалено та рекомендовано до використання на засіданні Вченої ради факультету економіки і менеджменту.

Протокол № 7 від «22» 02 2023 року.

*Голова Вченої ради факультету економіки і менеджменту
д.е.н., професор Лищенко Маргарита Олександрівна*

Зміст

Вступ	4
1. Етапи та загальний зміст атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	5
2. Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям	6
3. Зміст навчальних дисциплін, включених до програми проведення атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	8
4. Список рекомендованих джерел	35
5. Перелік теоретичних питань, які включено до програми проведення атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	44

Вступ

Програму атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти підготовлено відповідно до стандарту вищої освіти України галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та варіативної частини, розробленої та затвердженої Вченою Радою СНАУ, що регламентують зміст освітньо-професійної програми та засобів діагностики якості підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестаційний екзамен здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – це комплекс кваліфікаційних завдань, які дозволяють виявити рівень підготовки студентів, ступінь володіння загальними і фаховими компетентностями, рівень досягнення програмних результатів навчання.

Мета атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки та державна атестація фахівця на відповідність першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти містить анотацію нормативних дисциплін, винесених на іспит, список рекомендованих джерел та перелік теоретичних питань.

1. Етапи та загальний зміст атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Атестаційний екзамен здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» передбачає виконання кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань, яка дозволяє об'єктивно і надійно визначити рівень освітньої і професійної підготовки випускників вищого навчального закладу за освітнім ступенем «Бакалавр».

Атестаційний екзамен здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з трьох етапів:

1-й етап – тестова перевірка знань, що формують уміння та навички, зазначені у освітній програмі підготовки фахівців. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за такими навчальними дисциплінами:

- економіка підприємства;
- менеджмент;
- маркетинг;
- гроші і кредит;
- фінанси;
- бухгалтерський облік;
- міжнародна економіка;
- економіка праці і соціальні трудові відносини;
- регіональна економіка;
- фінансовий аналіз;
- фінансова звітність;
- соціальне страхування.

2-й етап – надання відповідей по теоретичних завданнях з навчальних дисциплін:

- банківська система;
- бюджетна система;
- податкова система;
- страхування;
- фінанси підприємств.

3-й етап – письмове розв'язання ситуаційної задачі з навчальних дисциплін:

- фінанси підприємств;
- фінансовий ринок;
- інвестування;
- страхування;
- митне регулювання;
- гроші і кредит.

2. Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою оцінювання знань:

1. За національною шкалою (4-бальною) шкалою:

- відмінно;
- добре;
- задовільно;
- незадовільно.

2. За 100-бальною шкалою:

- 90-100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками (A);
- 85-89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками (B);
- 75-84 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками (C);
- 65-74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками (D);
- 60-64 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям (E);
- менше 60 балів – незадовільно (F, FX).

Екзаменаційний білет атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається:

- 30 тестових завдань – 1,5 балів за кожну правильну відповідь (максимальна кількість балів 45);
- теоретичне питання – максимум 15 балів. Критерії оцінювання наведено у таблиці 2.1;
- комплексна ситуаційна задача – максимум 40 балів. Критерії оцінювання наведено у таблиці 2.2

Виконання усіх екзаменаційних завдань атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за іспит в цілому. Окремо оцінюється кожне завдання. Підсумкова оцінка атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначається як середня з позитивних оцінок членів екзаменаційної комісії за кожен вид екзаменаційних завдань. Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, встановлених при складанні комплексного екзамену, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів встановленого зразка приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні.

Таблиця 2.1 – Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Характер відповіді	Кількість балів
Відповідь повна, розгорнута, демонструє знання основних понять і категорій, логічний і змістовний аналіз матеріалу.	14-15
Послідовне викладення матеріалу, відсутній логічний аналіз, висновки не обґрунтовані.	12-13
Недостатня повнота відповіді, основні поняття і категорії викладені нечітко, тезисно.	10-11
Відповідь свідчить про прогалини у знаннях, невірне розуміння питання, відсутні логіка подання матеріалу.	8-9
Відповідь не повністю розкриває питання, не містить аналізу, висновків.	6-7
Відповідь не розкриває суті питання, не містить висновків	4-5
Відсутня відповідь на питання або відповідь не достатньо обґрунтована, не містить висновків	0-3

Максимальна кількість балів 15

Таблиця 2.2 – Критерії оцінювання вирішення комплексної ситуаційної задачі атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Характер відповіді	Кількість балів
Відповідь студента містить послідовний і аргументований розв'язок задачі, продемонстрована здатність робити власні висновки.	36-40
Відповідь студента містить послідовний розв'язок задачі, розрахунки зроблено вірно, але недостатньо аргументовані висновки.	31-35
Відповідь є не аргументованою, алгоритм розв'язку дотриманий, але мають місце помилки в розрахунках.	26-30
Не дотримано алгоритм розв'язку задачі, присутні помилки в розрахунках.	21-25
Завдання вирішено з помилками, відсутні висновки.	16-20
Завдання вирішено з грубими системними помилками, відсутні висновки.	10-15
Завдання не вирішено або часткова вирішено з принциповими помилками, відсутні висновки	0-9

Максимальна кількість балів – 40.

3. Зміст навчальних дисциплін, включених до програми проведення атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Теорії та моделі підприємств. Основи підприємництва. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. Структура та управління підприємством

Тема 2. Ринок і продукція. Товарна та цінова політика підприємства. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Обґрунтування виробничої програми підприємства.

Тема 3. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Інтелектуальний капітал.

Тема 4. Основний капітал. Оборотний капітал. Інвестиції.

Тема 5. Інноваційна діяльність. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика. Організація операційної діяльності.

Тема 6. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції. Витрати підприємства. Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності.

Тема 7. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Сучасні моделі розвитку підприємств. Трансформація і реструктуризація підприємств. Оптимізація бізнес-процесів підприємства.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=988>

МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту. Сутність категорій «управління» і «менеджмент». Менеджери і підприємці - ключові фігури ринкової економіки. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура; ринок. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Особливості менеджменту в економічно розвинених країнах: північноамериканська модель менеджменту; західноєвропейська модель менеджменту; японська модель менеджменту. Концептуальні моделі сучасного менеджменту. Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні. Закони та закономірності менеджменту. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична школа управління; школа людських стосунків; школа виробничої демократії; школа поведінкових наук. Особливості сучасної фази розвитку науки менеджменту. Напрями наукового формування вітчизняної моделі менеджменту.

Тема 2. Організації як об'єкти управління. Поняття організації. Сутність і основні риси формальної організації. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. Складові категорії «організація». Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища. Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації. Класифікація виробничо-господарських організацій. Підприємство — виробничо-правова форма виробничо-господарської організації. Види і статус підприємств в Україні.

Тема 3. Планування як загальна функція менеджменту. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок. Класифікація планів організації. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Економіко-організаційний зміст оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в

управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Тема 4. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту. Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління. Поняття і складові організаційної діяльності. Командний ланцюжок. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність. Норма керованості. Централізація і децентралізація. Процес делегування повноважень і відповідальності. Департаменталізація: функціональна; продуктова; географічна; за процесами; за клієнтами. Команди з перехресними функціями. Взаємодія і взаємовплив структур організації. Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети. Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління. Лінійні і функціональні організаційні структури управління. Комбіновані структури управління: лінійно-функціональна; лінійно-штабна; дивізійна; матрична. Функціональний підхід до формування організаційних структур менеджменту. Цільовий підхід до формування організаційних структур.

Тема 5. Мотивування як загальна функція менеджменту. Поняття мотивування як функції менеджменту. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей). Мотиваційні засоби менеджера. Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці. Оплата праці: заробітна плата, система винагород і премій. Сучасні системи та форми стимулювання праці. Методи соціального впливу і морального стимулювання.

Тема 6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту. Поняття контролю, його місце в системі управління. Завдання контролю: пристосування до зміни середовища; обмеження нагромадження помилок; подолання складних організаційних проблем; мінімізація затрат. Типи контролю: сфери контролю; рівні контролю; відповідальність за контроль. Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив. Види управлінського контролю. Рівні операційного контролю: попередній контроль; поточний контроль; підсумковий контроль. Фінансовий контроль. Системи контролювання: внутрішнє; незалежне; державне регулювання. Поняття регулювання та його місце в системі управління. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Тема 7. Управлінські рішення. Сутність управлінських рішень. Типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень: ухвалення рішень за умов визначеності; ухвалення рішень в умовах ризику; ухвалення рішення за умов невизначеності. Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення: виявлення та визначення ситуації, що потребує вирішення; визначення варіантів; оцінка варіантів; вибір оптимального варіанта; впровадження обраного варіанта; оцінка результатів. Поведінкові аспекти ухвалення управлінського рішення. Адміністративна модель ухвалення рішення. Політичні чинники в ухваленні рішення. Етика й ухвалення управлінського рішення. Групове ухвалення рішення в організаціях. Форми групового ухвалення рішення.

Тема 8. Інформація і комунікації в менеджменті. Інформація, її сутність та значення в менеджменті. Класифікація інформації. Вимоги до інформації. Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту. Носії, операції та процедури оброблення інформації у процесі менеджменту. Поняття і характеристика комунікацій. Комунікативний процес, його елементи та етапи. Різновиди комунікацій. Комунікації між організацією та середовищем. Міжрівневі комунікації в організації. Комунікації між керівником і підлеглими. Комунікації між керівником і робочою групою. Поняття про трансакції. Методи вдосконалення комунікацій. Методи вдосконалення міжособистісних комунікацій. Підвищення ефективності інформаційного обліку.

Тема 9. Управління персоналом. Система роботи з персоналом. Ринок праці, трудові ресурси. Класифікація персоналу за категоріями. Аналіз концепцій управління

персоналом. Кадрова політика. Типи влади в суспільстві. Стили керівництва. Концептуальні кадрові документи. Сучасна кадрова політика в Україні. Підбір персоналу. Розрахунок потреби в персоналі. Моделі робочих місць. Професійний відбір персоналу. Формування резерву кадрів. Оцінка персоналу. Оцінка потенційного працівника. Оцінка індивідуального внеску.

Тема 10. Керівництво і лідерство. Поняття і загальна характеристика керівництва. Типи керівників. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада в менеджменті.

Тема 11. Менеджмент груп і команд. Групи і команди в організаціях. Типи груп і команд: функціональна група; неформальна група; цільова група. Причини об'єднання людей у групи і команди: особиста зацікавленість; діяльність груп; мета групи; потреба приналежності; вигода. Стадії розвитку груп і команд. Характеристика груп і команд. Структура обов'язків. Норми поведінки. Згуртованість. Формальне та неформальне лідерство. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти. Природа конфліктів. Причини конфліктів. Керування конфліктами в організаціях. Контролювання конфліктів. Заохочення конфліктів. Вирішення та обмеження конфліктів.

Тема 12. Відповідальність та етика в менеджменті. Сутність відповідальності та етики в менеджменті. Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Переваги і недоліки соціальної відповідальності. Сутність і значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків і дій людей. Причини неетичної поведінки. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1950>

МАРКЕТИНГ

Тема 1. Сутність маркетингу та його сучасна концепція. Сутність маркетингу та його визначення. Основні підходи до визначення маркетингу. Основні передумови виникнення маркетингової діяльності. Еволюція концепцій маркетингу. Основні функції маркетингу. Потреба як основна ідея маркетингу. Ієрархія потреб А. Маслоу. Цінності, основні види. Запити. Попит. Основні види попиту. Товар. Класифікація товарів. Вартість і задоволення. Функціональне задоволення. Психологічне задоволення. Маркетингова комунікація, розподіл і ринок. Концепція сучасного маркетингу. Послідовність: потреба - бажання - попит - обмін. Суб'єкти маркетингу. Їх класифікація.

Тема 2. Система і характеристики сучасного маркетингу. Основні види маркетингу: за цілями обміну, сферами застосування, територіальними ознаками, ступенями ринкової орієнтованості, видами діяльності, особливостями суб'єктів, охоплення сегменту, видами попиту (конверсійний, стимулюючий, креативний, ремаркетинг, синхромаркетинг, підтримуючий, демаркетинг, протидіючий). Зовнішнє маркетингове середовище: мікросередовище та макросередовище. Складові зовнішнього середовища. Внутрішнє середовище. Складові внутрішнього середовища. Дослідження ринку та попиту. Поняття ринку. Кон'юнктурні дослідження. Основні показники, що характеризують ринок. Типи ринків. Чиста, або досконала, конкуренція. Монополістична конкуренція. Олігополістична конкуренція.

Тема 3. Маркетингові дослідження. Сутність маркетингових досліджень. Мета маркетингових досліджень. Об'єкти маркетингового дослідження. Основні напрями маркетингових досліджень. Вимоги до маркетингових досліджень. Процедура маркетингових досліджень. Сегментування споживчого ринку. Оцінювання привабливості сегменту. Маркетингові інформаційні системи. Класифікація маркетингової інформації.

Загальна оцінка вторинної та первинної інформації. Маркетингова інформаційна система. Елементи цієї системи. Види маркетингових досліджень. Кабінетні та польові дослідження. Групи маркетингових методів дослідження.

Тема 4. Маркетингова товарна політика. Комплекс маркетингу. Товар. Ціна. Розподіл товару. Просування товару. Поняття маркетингової товарної політики. Основні рішення в межах товарної політики. Поняття товару. Класифікація товарів. Послуга як товар. Особливості маркетингу послуг. Якість товару. Чотири рівні якості товару. Упаковка товару. Упаковка внутрішня, зовнішня. Тара. Конкурентоспроможність товару. Показники якості товару. Поняття асортименту товарів. Формування асортименту. Асортиментна концепція. Товарна номенклатура підприємства. Виробничий асортимент. Торговий асортимент.

Тема 5. Планування нових товарів. Життєвий цикл товару. Сутність управління життєвим циклом товару. Розробка нового товару. Основні підходи до визначення «новий товар». Основні етапи розробки нового товару. Причини невдач при виведенні нового товару на ринок. Товарний знак (торгова марка). Значення товарного знаку. Основні функції товарного знаку.

Тема 6. Маркетингова цінова політика. Сутність маркетингової цінової політики. Основні цілі ціноутворення. Основні функції ціни. Види цін. Залежність цін від обороту. Залежність цін від впливу держави. Залежність цін від особливостей комерційного контракту. Залежність цін від сфери діяльності. Залежність цін від порядку відшкодування споживачем транспортних витрат. Вибір методу ціноутворення залежно від ринкового стану.

Тема 7. Методи маркетингового ціноутворення. Методи ціноутворення. Методи, орієнтовані на витрати, попит, конкурентів. Етапи процесу ціноутворення. Цінові стратегії. Стратегії, пов'язані з виведенням нового товару на ринок. Стратегії ціноутворення в межах товарної номенклатури. Встановлення остаточної ціни. Варіанти коригування цін. Сутність і зміст методів непрямого ціноутворення.

Тема 8. Маркетингова політика комунікацій. Сутність маркетингової політики комунікації. Основні функції маркетингової комунікації. Цілі маркетингової комунікаційної політики. Просування товару. Створення і підтримка постійних зв'язків. Комунікаційні засоби, їх класифікація. Основні та синтетичні комунікаційні засоби. Процес маркетингової комунікації. Основні елементи процесу маркетингової комунікації. Рівні декодування. Важливість зворотного зв'язку у процесі комунікацій. Поняття перешкод, основні типи.

Тема 9. Комплекс маркетингових комунікацій. Комплекс просування товару. Цілі просування товару. Основні фактори впливу на просування товару. Основні підходи при складанні бюджету просування товару. Оцінка комплексу просування товарів. Реклама. Основні види реклами. Процес планування реклами. Стимулювання збуту. Спрямованість стимулювання збуту. Засоби стимулювання споживачів. Засоби стимулювання посередників. Засоби стимулювання власного торгового персоналу. Персональний продаж. Паблік рилейшнз, його основні цілі. Прямий маркетинг. Основні цілі прямого маркетингу. Форми прямого маркетингу. Виставки та спонсорство. Інтегровані маркетингові комунікації в місцях продажу. Мерчандайзинг.

Тема 10. Маркетингова політика розподілу. Сутність політики розподілу. Мета та завдання політики розподілу. Канал розподілу. Рівень каналу розподілу. Довжина каналу розподілу. Ширина каналу розподілу. Функції каналів розподілу. Посередники. Класифікація посередників. Прямий збут. Опосередкований збут. Фактори впливу на вибір посередника. Оптова торгівля. Форми оптових торговців. Роздрібна торгівля. Форми роздрібною торгівлі. Маркетингові системи розподілу. Традиційна система розподілу.

Тема 11. Управління каналами розподілу. Фактори впливу на вибір каналів розподілу. Сутність управління каналами розподілу. Вертикальні маркетингові системи. Основні форми вертикальної інтеграції: корпоративні вертикальні маркетингові системи,

адміністративні вертикальні маркетингові системи; договірні вертикальні маркетингові системи; добровільно створені системи; кооперативи роздрібних торговців; франчайзингові системи. Горизонтальні маркетингові системи. Багатоканальні маркетингові системи. Стратегії розподілу товарів. Рішення про структуру каналу та стратегію охоплення ринку. Стратегії впливу на посередників. Поняття логістики.

Тема 12. Організація і контроль маркетингової діяльності підприємства Організація відділу маркетингу. Ланка управління. Ступень (рівень) управління. Основні принципи організації відділу маркетингу. Функції відділу маркетингу. Організаційні структури відділу маркетингу. Основні типові моделі інтегрованих маркетингових структур. Функціональна структура відділу маркетингу.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=596>

ГРОШІ І КРЕДИТ

Тема 1. Сутність і функції грошей. Походження і сутність грошей. Форми, види грошей та їх еволюція. Вартість грошей. Функції грошей.

Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса. Поняття грошового обігу та його сутність. Модель грошового обігу, грошові потоки та механізм їх балансування. Структура грошового обігу. Закон грошового обігу та забезпечення його дотримання за умов повноцінних грошей і грошових знаків. Грошова маса та її структура. Швидкість обігу грошей та фактори що її визначають. Методи регулювання грошового обігу.

Тема 3. Грошовий ринок. Суть та інституційна модель грошового ринку. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Рівновага на грошовому ринку та процент.

Тема 4. Грошові системи. Сутність грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Види грошових систем та їх еволюція. Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Органи регулювання та контролю за грошовим обігом. Становлення грошової системи України.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи. Сутність, форми прояву, причини та наслідки інфляції. Форми і методи антиінфляційної політики та її напрями. Сутність, мета, класифікація грошових реформ. Моделі грошових реформ.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи. Поняття валюти та особливості валютних відносин в економіці. Сутність валютного ринку, його структура, види та учасники. Основні види валютних операцій. Валютний курс і фактори, що на нього впливають. Характеристика основних видів валютних курсів. Валютний ризик та способи управління ним. Валютна політика та валютне регулювання. Регулювання валютного курсу національної валюти. Валютний контроль. Поняття та структура валютної системи. Суть, структура та принципи побудови платіжного балансу. Поняття, види та порядок здійснення міжнародних розрахунків.

Тема 7. Сутність, необхідність і функції кредиту. Сутність кредиту, об'єкт та суб'єкти кредитних відносин. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Функції кредиту, їх сутність, призначення та прояви в економічній практиці. Принципи кредитування. Кількісна та якісна межі кредиту: сутність і наслідки їх порушення.

Тема 8 Позичковий відсоток. Природа позичкового відсотка: як ціна капіталу та як плата за втрату ліквідності. Економічні межі руху та фактори зміни ставки відсотка. Способи нарахування відсотка. Облікова ставка відсотка як інструмент регулювання стану фінансового ринку. Причини коливання ринкової ставки відсотка.

Тема 9. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Характеристика міжгосподарського, банківського, державного, споживчого кредиту. Види зовнішньоекономічного (міжнародного) кредиту.

Тема 10. Сутність і види фінансового посередництва на грошовому ринку. Сутність, призначення фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Послуги фінансових посередників. Інформаційні послуги. Інновації у фінансовому посередництві.

Тема 11 Банківська система. Поняття банківської системи її цілі та функції. Специфічні риси банківської системи. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської системи в Україні. Небанківські фінансово-кредитні установи: схожість та відмінність їх діяльності і діяльності банків. Банківська система в механізмі фінансового регулювання.

Тема 12 Теоретичні основи діяльності комерційних банків. Поняття, види та призначення комерційних банків. Порядок створення комерційних банків. Основи організації діяльності та управління комерційним банком. Специфіка комерційного банку як підприємства. Функції комерційних банків. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Прибутковість як елемент банківської стабільності. Організація та прогнозування готівкового обігу.

Тема 13. Центральні банки і його функції. Походження та розвиток центральних банків. Головне призначення і правовий статус центрального банку. Організаційна структура центрального банку. Національний банк України, його функції.

Тема 14. Основні напрямки діяльності центрального банку. Центральний банк як емісійний центр готівкового обігу. Центральний банк як банк банків. Центральний банк як орган банківського регулювання та нагляду. Центральний банк як банкір і фінансовий агент Уряду. Центральний банк як провідник монетарної політики.

Тема 15. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх роль на світовій спільноті. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Світовий банк. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції. Європейський банк реконструкції та розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1706>

ФІНАНСИ

Тема 1. Фінанси та їх економічна сутність. Поняття фінансів та їх еволюційний розвиток. Сутність та зміст фінансів. Функції фінансів. Моделі фінансових відносин.

Тема 2. Роль та місце фінансового ринку в ринковій економіці. Сутність та функції фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Особливості ринків, що входять до складу фінансового. Грошовий ринок та його складові. Ринок капіталів та ринок цінних паперів. Фінансові інструменти та посередники. Моделі фінансових систем за організацією фінансового ринку.

Тема 3. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) та домогосподарств. Поняття та класифікація фінансових відносин. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) та фінансові відносини підприємств. Грошові потоки підприємств та управління ними. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин.

Тема 4. Фінансові активи та їх характеристики. Фінансові ресурси: держави, суб'єктів господарювання та населення. Джерела формування фінансових ресурсів: держави, суб'єктів господарювання та населення. Фінансові резерви.

Тема 5. Державні фінанси. Поняття та сутність державних фінансів. Державні доходи та видатки. Місцеві бюджети і міжбюджетні відносини.

Тема 6. Фінансова система України. Поняття фінансової системи та її структура. Фінансова система України за внутрішньою побудовою (характеристика сфер та ланок фінансової системи). Фінансова система України за організаційною побудовою

(характеристика органів та установ, що складають фінансову систему). Характеристика підсистем фінансової системи України.

Тема 7. Фінансово-кредитний механізм. Поняття, сутність та структура ФКМ. Бюджетне планування, регулювання та бюджетний процес. Бюджетне дефіцит: поняття та види. Державний кредит та державний борг. Організація управління фінансами.

Тема 8: Міжнародна фінансова система. Становлення і розвиток міжнародної валютної системи. Міжнародні фінансово-кредитні організації. Механізм функціонування валютної системи України. Сучасний взаємозв'язок України з міжнародними фінансовими інститутами, зовнішнє фінансування та інвестування економіки України.

Тема 9. Фінансова політика України. Загальна характеристика ФПУ, поняття та сутність. Фінансова стратегія та фінансова тактика держави. Типи ФПУ. Види ФПУ.

Тема 10. Фінансовий менеджмент та маркетинг. Фінансовий менеджмент та організація управління фінансами суб'єктів господарювання. Фінансовий маркетинг.

Тема 11. Місцеві фінанси України. Сутність місцевих фінансів. Місцеві податки і збори, їх роль в формуванні доходів місцевих бюджетів. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Управління місцевими фінансами.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1297>

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку. Теорія бухгалтерського обліку: основний зміст курсу і зв'язок з іншими дисциплінами. Види обліку. Вимірники, що застосовуються в обліку. Мета та принципи бухгалтерського обліку. Державне регулювання обліку в Україні. Завдання та функції бухгалтерського обліку. Історія виникнення та розвитку господарського обліку.

Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку. Загальна характеристика предмета бухгалтерського обліку. Господарські засоби підприємства. Їх характеристика та класифікація. Джерела надходження та формування господарських засобів, їх класифікація. Господарські процеси як об'єкти бухгалтерського обліку. Метод бухгалтерського обліку. Характеристика основних його елементів.

Тема 3. Бухгалтерський баланс. Поняття і види балансів. Зміст і будова бухгалтерського балансу. Типи змін балансу під впливом господарських операцій. Значення балансової інформації для управління підприємством та аналізу його фінансового стану. Баланс у зарубіжних країнах.

Тема 4. Документація як елемент методу бухгалтерського обліку. Будова документів. Правовий і економічний зміст бухгалтерських документів. Класифікація документів.

Тема 5. Система рахунків і відображення в них господарських операцій. Суть та призначення бухгалтерських рахунків. Будова рахунків. Активні, пасивні та активно-пасивні рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку та його будова.

Тема 6. Класифікація і план рахунків бухгалтерського обліку. Класифікація рахунків за економічним змістом. Класифікація рахунків за призначенням та структурою.

Тема 7. Оцінка і калькуляція. Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку. Калькуляція в системі бухгалтерського обліку.

Тема 8. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку. Завдання інвентаризації, її значення. Види інвентаризації.

Тема 9. Методологія обліку основних господарських процесів на стадіях руху активів підприємства. Облік процесу постачання. Витрати на заготівлю ТМЦ та їх систематизація. Обчислення собівартості придбаних ТМЦ. Облік процесу виробництва. Склад і класифікація витрат. Бухгалтерські рахунки по обліку виробничих витрат і виходу продукції та відображення на них господарських операцій.

Тема 10. Облікові реєстри та форми в бухгалтерському обліку. Суть, призначення і будова бухгалтерських реєстрів. Способи і техніка запису в облікові реєстри та способи виправлення помилок в них.

Тема 11. Основи бухгалтерської звітності. Сутність і значення звітності, основні вимоги до неї. Основні форми і показники фінансової звітності. Порядок складання, розгляду і затвердження звітності. Використання звітності для аналізу діяльності підприємства.

Тема 12. Основи організації бухгалтерського обліку. Організація роботи архіву підприємств. Права і обов'язки головного бухгалтера. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=293>

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку. Предмет курсу «Міжнародна економіка», його місце серед інших економічних дисциплін, структура і логіка викладання. Система міжнародного поділу праці (МПП) та основні тенденції його розвитку у сучасних умовах. Формування міжнародної економічної системи та інтернаціоналізація сучасного світового господарства.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності. Сутність, фактори і класифікація видів середовища розвитку міжнародної економічної діяльності. Світове господарство і відкриті національні економіки. Основні соціально – економічні моделі світу.

Тема 3. Міжнародна торгівля. Світова торгівля та її основні показники. Типи зовнішньоторговельної політики держав. Регулювання зовнішньоторговельних відносин на національному рівні. Багатостороннє регулювання зовнішньої торгівлі.

Тема 4. Міжнародні інвестиції. Міжнародний рух капіталу та його форми. Прямі іноземні інвестиції та їх роль у структурі закордонного інвестування. Транснаціональні корпорації як основні інвестори в сучасному світовому господарстві. Україна на ринку міжнародних інвестицій.

Тема 5. Міжнародний кредит. Міжнародні кредитні відносини. Міжнародний кредит та його роль в міжнародній економіці. Форми міжнародного кредиту. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації.

Тема 6. Міжнародна трудова міграція. Сутність міжнародної міграції робочої сили, її причини, види та фактори розвитку. Державне і міжнародне регулювання трудової міграції. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.

Тема 8. Світова валютна система. Міжнародні валютні відносини. Поняття валюти і валютного ринку. Етапи розвитку міжнародної валютної системи.

Тема 9. Міжнародні розрахунки та платіжний баланс. Види міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків. Платіжний баланс країни.

Тема 10. Міжнародна економічна інтеграція. Сутність та головні ознаки МЕІ. Етапи розвитку інтеграційних процесів. Основні сучасні інтеграційні угруповання країн та особливості розвитку європейської інтеграції.

Тема 11. Глобалізація й економічний розвиток. Формування економічної єдності світу. Світова економічна динаміка. Інтернаціоналізація як стимул економічного прогресу. Етапи розвитку глобальної економіки. Глобальні проблеми людства.

Тема 12. Міжнародна економічна політика України. Шляхи інтеграції України в світове господарство. Участь України в міжнародних економічних відносинах. Україна в процесах міжнародної економічної інтеграції.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=3892>

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНІ ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Праця як об'єкт вивчення дисципліни. Формування і розвиток предмета дисципліни „Економіка праці й соціально-трудові відносини”. Завдання, які вирішує дисципліна.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Відтворення населення і ресурсів для праці. Трудовий потенціал суспільства. Проблеми формування і розвитку трудового потенціалу України.

Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Сутність категорії „праця” та її характеристики. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Зміст і характер праці. Еволюція праці як чинника виробництва. Праця і науково-технічний прогрес. Гуманізація праці.

Тема 4. Соціально-трудові відносини як система. Становлення нових за структурою та змістом соціально-трудових відносин як складова реформування української економіки. Місце соціально-трудових відносин у системі відносин ринкової економіки. Загальна характеристика системи соціально-трудових відносин.

Тема 5. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин: організаційні аспекти. Види, типи та рівні соціально-трудових відносин. Характеристики предмета соціально-трудових відносин. Принципи функціонування системи соціально-трудових відносин. Соціальна справедливість та становлення досконалих соціально-трудових відносин.

Тема 6. Соціальне партнерство. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки. Форми та принципи соціального партнерства. Нормативно-правова база соціального партнерства в Україні. Оцінка стану соціального партнерства в Україні та напрями його розвитку. Зарубіжний досвід соціального партнерства, сучасні його форми, тенденції розвитку.

Тема 7. Ринок праці та його регулювання. Ринок праці як ринок особливого типу, його місце в ринковій системі господарювання. Механізм функціонування ринку праці. Взаємозв'язок соціально-трудових відносин і ринку праці. Регулювання ринку праці. Вплив принципів ринкової економіки на характер соціально-трудових ресурсів.

Тема 8. Соціально-трудові відносини зайнятості. Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин. Базові засади державної політики зайнятості. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість. Сучасні тенденції у сфері зайнятості. Безробіття та його вплив на стан соціально-трудових відносин. Індивідуальний трудовий договір як форма регулювання відносин зайнятості. Колективний договір і його роль у регулюванні соціально-трудових відносин зайнятості.

Тема 9. Планування праці. Суть та значення нормування праці. Нормативи та норма праці, їх структура та класифікація. Значення планування чисельності промислово-виробничого персоналу. Кадри підприємства, їхній склад і структура. Визначення фонду робочого часу працівників підприємства. Визначення чисельності основних робітників. Визначення чисельності допоміжних робітників.

Тема 10. Організація праці. Визначення поняття “Організація праці в суспільстві”. Суть, зміст організації праці, особливості наукової організації праці. Поділ і кооперування праці. Організація робочих місць. Трудовий процес і його раціоналізація. Умови праці і фактори їх формування. Охорона і безпека праці. Форми організації праці та їх ефективність.

Тема 11. Продуктивність і ефективність праці. Сутність та значення продуктивності праці. Показники і методи виміру продуктивності праці. Економічний зміст продуктивності праці. Фактори, що забезпечують ріст продуктивності праці. Матеріально-технічні, організаційно-управлінські і соціально-психологічні резерви росту продуктивності праці. Чинники та резерви зростання продуктивності праці, методика їх оцінки. Ефективність праці: теоретичні аспекти.

Тема 12. Політика доходів і оплата праці. Основні елементи витрат на оплату праці. Загальні поняття форм і систем заробітної плати. Призначення тарифної системи оплати праці. Відрядна форма оплати праці. Контрактна система оплати праці. Державне регулювання заробітної плати. Договірне регулювання заробітної плати. Тарифна система

Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Система трудових показників, особливості їх планування та аналізу у нових економічних умовах. Планування та аналіз продуктивності праці. Планування та аналіз чисельності й складу персоналу підприємства. Порядок визначення коштів на оплату праці на підприємстві.

Тема 14. Моніторинг соціально-трудої сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудоих відносин. Сутність моніторингу соціально-трудої сфери і його концептуальні положення. Завдання моніторингу соціально-трудої сфери і його напрями: соціально-демографічні та міграційні процеси, зайнятість, ринок праці, безробіття, соціально-трудої процеси на підприємствах (організаціях); умови і охорона праці.

Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоих відносин. Міжнародні акти про економічні, соціальні і культурні права людини. Міжнародна організація праці (МОП) у сучасному світі: цілі, завдання, структура. Філадельфійська декларація про діяльність МОП. Організація діяльності МОП. Міжнародний кодекс праці. Характеристика Конвенцій і Рекомендацій МОП.

Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудоих відносин. Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудої сферу. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудоих відносин. Зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості. Еволюція політики доходів і досвід їх регулювання в зарубіжних країнах. Зарубіжний досвід розвитку виробничої демократії, її форми в зарубіжних країнах.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=708>

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка». Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів. Економічне районування та територіальна організація господарства.

Тема 2. Регіон у системі територіального розподілу праці. Сутність, мета та завдання регіональної економічної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Тема 3. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах. Природний і трудоворесурсний потенціал України. Міжгалузеві господарські комплекси (МГК) та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.

Тема 4. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем. Економіка регіонів України: стан і перспективи розвитку. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція до європейських та інших світових структур.

Тема 5. Наукові засади раціонального природокористування. Концепція сталого екологічно безпечного розвитку продуктивних сил. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.

Тема 6. Економічний механізм природокористування та охорона навколишнього середовища. Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=686>

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. Теоретичні основи фінансового аналізу. Сутність фінансового аналізу, його становлення і розвиток. Завдання аналізу, що підпорядковуються його меті. Предмет, об'єкти та суб'єкти фінансового аналізу. Види фінансового аналізу в розрізі класифікаційних ознак. Зовнішній та внутрішній фінансовий аналіз. Напрямки фінансового аналізу: оцінка поточного та перспективного фінансового стану підприємства, темпів розвитку з позиції його фінансового забезпечення; виявлення додаткових джерел коштів і оцінка можливості їхньої мобілізації; прогнозування стану підприємства на ринку капіталів.

Тема 2. Загальна оцінка фінансового стану підприємства. Основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства. Бухгалтерський баланс як найважливіша форма фінансової звітності, що відображає стан засобів підприємства та джерел їхнього фінансування у грошовій оцінці, кінцевий результат виробничо-господарської діяльності підприємства на визначену дату. Основний та оборотний капітал. Перманентний (постійний) та змінний капітал. Власний та позичковий капітал. Аналіз майна підприємства (активів балансу): аналіз складу і структури загального капіталу; аналіз основного капіталу; аналіз оборотного капіталу; аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз джерел формування майна підприємства (пасивів балансу): аналіз джерел власних коштів; аналіз джерел позичкових коштів; аналіз кредиторської заборгованості.

Тема 3. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства: мета та завдання аналізу. Фінансова стійкість як відображення певного стану фінансових ресурсів, за якого підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також зменшити витрати для його розширення та оновлення. Види фінансової стійкості. Функції фінансової стійкості. Визначення меж фінансової стійкості підприємства. Визначення абсолютних показників фінансової стійкості та їхній аналіз (наявність власних оборотних коштів).

Тема 4. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства. Економічний зміст ліквідності та платоспроможності підприємства: мета та завдання аналізу. Платоспроможність як здатність підприємства наявними грошовими коштами своєчасно здійснювати платежі за своїми строковими зобов'язаннями. Поточна і перспективна платоспроможність. Склад платіжних активів (ресурсів) та строкових зобов'язань. Ліквідність як здатність цінностей легко перетворюватися в гроші, тобто абсолютно ліквідні засоби. Розгляд ліквідності у двох аспектах: як часу, необхідного для продажу активу; як суми, одержаної від продажу активу. Класифікація активів підприємства залежно від ступеня ліквідності: найбільш ліквідні активи (А1), їхній зміст і аналіз; активи, що швидко реалізуються (А2), їхній зміст і аналіз; активи, що повільно реалізуються (А3), їхній зміст і аналіз; активи, що важко реалізуються (А4), їхній склад і зміст. Групування пасиву балансу за ступенем зростання термінів погашення зобов'язань: найбільш строкові зобов'язання (П1), їхній склад і аналіз; короткострокові пасиви (П2), їхній зміст і аналіз; довгострокові пасиви (П3), їхній склад і зміст; постійні пасиви (П4), їхній склад і зміст.

Тема 5. Аналіз грошових потоків. Економічний зміст грошового потоку підприємства: мета та завдання аналізу. Роль аналізу грошових потоків при визначенні можливостей внутрішнього фінансування. Зв'язок наявності грошових коштів з прибутком і рухом оборотного капіталу. Попередній, послідовний (ретроспективний) і перспективний (прогнозний) аналізи грошових потоків. Аналіз руху грошових коштів прямим методом. Основні канали надходження грошових коштів і платежів за видами діяльності підприємства (операційна, інвестиційна, фінансова); джерела інформації при використанні прямого методу. Аналіз руху грошових коштів непрямим методом. Сутність і особливості методики аналізу грошових потоків непрямим методом. Аналіз грошових потоків із

застосуванням системи коефіцієнтів. Методика розрахунку необхідної фінансової потреби. Стратегія управління грошовими потоками, методи їх оцінки.

Тема 6. Аналіз ефективності використання капіталу. Економічний зміст капіталу підприємства: мета та завдання аналізу. Показники ефективності та інтенсивності використання капіталу. Поняття прибутковості та взаємозв'язок показників віддачі капіталу й оборотності капіталу. Рентабельність продажу і коефіцієнт оборотності капіталу. Факторний аналіз рентабельності капіталу. Аналіз оборотності капіталу. Показники швидкості оборотності капіталу (коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту). Аналіз тривалості обігу капіталу. Факторний аналіз тривалості знаходження капіталу в оборотних активах. Шляхи прискорення оборотності, економічний ефект у результаті прискорення оборотності.

Тема 7. Аналіз ділової активності підприємства. Економічний зміст понять ділової та ринкової активності підприємства: мета та завдання аналізу. Сутність ділової активності підприємства та показники, що її характеризують (коефіцієнти загальної оборотності капіталу, оборотності мобільних активів, оборотності матеріальних оборотних активів, оборотності готової продукції, оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості; середній термін обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, фондівіддача основних засобів та інших необоротних активів; коефіцієнт оборотності власного капіталу тощо). Послідовність аналізу основних показників ділової активності підприємства. Вплив оборотності активів на показники ефективності діяльності підприємства.

Тема 8. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства. Сутність і класифікація інвестицій. Зміст і завдання аналізу інвестиційної діяльності підприємства. Поняття інвестиційного проекту, його види. Організація та методика аналізу інвестиційних проектів. Методика розрахунку показників ефективності реальних та фінансових інвестицій. Прогнозування ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Методика порівняльного аналізу альтернативних інвестиційних проектів. Оцінка фінансових інвестицій.

Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємства. Економічний зміст поняття кредитоспроможності підприємства: мета та завдання аналізу. Кредитоспроможність позичальника як наявність передумов для отримання кредиту і здатність повністю та в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Основні завдання оцінки кредитоспроможності: вивчення фінансового стану; попередження втрат кредитних ресурсів унаслідок неефективної роботи позичальника; стимулювання суб'єктів господарювання для підвищення ефективності їхньої роботи. Аналіз кредитоспроможності підприємства. Практика вітчизняних банків оцінки кредитоспроможності клієнта. Досвід зарубіжних комерційних банків оцінки кредитоспроможності позичальника.

Тема 10. Короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства. Економічний зміст поняття прогнозування фінансового стану підприємства: мета та завдання аналізу. Сутність короткострокового прогнозу фінансового стану. Організаційно-інформаційна модель короткострокового прогнозу фінансового стану в умовах невизначеності. Складання короткострокового прогнозу фінансового стану. Моделі динамічного прогнозування фінансових показників. Прогнозування фінансового стану за грошовими коштами як найбільш ліквідної частини активів. Прогноз обсягу реалізації як найважливішої бази прогнозу грошових коштів. Прогноз отримання дебіторської заборгованості. Розрахунок надходження грошових коштів за реалізовану продукцію. Прогноз витрат. Розрахунок вартості придбаних матеріалів. Прогноз необхідних грошових коштів для оплати придбаних матеріалів. Узагальнений прогноз грошових коштів на основі складеної інформації про залишки грошових коштів, їхнє отримання і платежі.

Тема 11. Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств та запобігання їх банкрутству. Економічний зміст неплатоспроможного підприємства: мета

та завдання аналізу. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств (аналіз фінансового стану та аналіз виробничо-господарської діяльності). Поняття банкрутства підприємства. Ознаки банкрутства підприємства. Система показників-індикаторів загрози банкрутства. Умови прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства - платоспроможним (неплатоспроможним).

Тема 12. Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства. Сутність понять «прибуток» і «рентабельність» та їх значення для оцінки результатів діяльності підприємства. Показники прибутку та рентабельності у фінансовому аналізі. Аналіз динаміки фінансових результатів підприємства. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Показники рентабельності. Факторний аналіз показників рентабельності.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=578>

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Тема 1. Основи фінансової звітності. Поняття фінансової звітності. Склад фінансової звітності. Звітний період. Принципи ведення обліку та складання звітності. Порядок подання фінансової звітності та організація її підготовки. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Альтернативні підходи до звітного періоду фінансової звітності. Фінансова звітність за кордоном та Україна: порівняльний аспект.

Тема 2. Бухгалтерський баланс. Визначення та сутність бухгалтерського балансу. Види бухгалтерських балансів. Баланс-брутто і баланс-нетто. Баланс статичний і баланс динамічний. Баланс як найдревніша форма бухгалтерської звітності, етапи еволюції балансу, німецька школа балансознавства. Основне балансове рівняння або фундаментальна облікова модель. Характеристика статей Балансу. Зв'язок між статтями балансу та рахунками плану рахунків.

Тема 3. Звіт про фінансові результати. Призначення та сутність Звіту про фінансові результати. Способи складання Звіту про фінансові результати. Доходи у Звіті про фінансові результати. Витрати у Звіті про фінансові результати. Характеристика статей Звіту про фінансові результати. Взаємозв'язок між статтями «Звіту про фінансові результати» та рахунками плану рахунків. Склад і структура елементів операційних витрат. Показники прибутковості акцій та методика їх розрахунку і відображення у звіті форма № 2.

Тема 4. Звіт про рух грошових коштів. Призначення Звіту про рух грошових коштів. Класифікація видів діяльності. Розкриття руху грошових коштів у розрізі видів діяльності Методика складання Звіту про рух грошових коштів. Характеристика статей Звіту про рух грошових коштів. Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до річної фінансової звітності. Розрахунок руху грошових коштів прямим і непрямим методом. Взаємозв'язок показників звіту про рух грошових коштів з балансом та звітом про фінансові результати.

Тема 5. Звіт про власний капітал. Поняття та складові власного капіталу. Призначення Звіту про власний капітал. Методика складання Звіту про власний капітал. Аналіз власного капіталу. Характеристика статей Звіту про власний капітал. Взаємозв'язок показників звіту про власний капітал з балансом. Розкриття інформації про власний капітал у примітках до фінансової звітності. Особливості формування показників руху окремих видів власного капіталу.

Тема 6. Примітки до річної фінансової звітності. Поняття та форми приміток до річної фінансової звітності. Структура приміток до річної фінансової звітності. Пояснювальна записка до річної фінансової звітності. Порядок складання ф. 5 «Примітки

до річної фінансової звітності». Особливості відображення в примітках до річної фінансової звітності інформації яка наведена безпосередньо у фінансових звітах.

Тема 7. Інформація за сегментами. Призначення, сутність та методика складання ф. 6 «Інформація за сегментами». Структура звітної форми «Інформації за сегментами», підходи до класифікації звітних сегментів.

Тема 7. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах. Порядок виправлення помилок і внесення змін до показників фінансової звітності. Випадки необхідності коригування звітності. Виправлення помилок у звітності. Коригування звітності внаслідок впливу подій після дати балансу. Відображення у звітності зміни облікових оцінок. Коригування звітності у зв'язку зі зміною облікової політики. Відображення впливу інфляційних процесів на показники фінансової звітності.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=3709>

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Економічна сутність та види соціального страхування в Україні. Економічна сутність соціального страхування. Класифікація соціального страхування. Юридичні основи страхових відносин. Система соціальних гарантій.

Тема 2. Становлення і розвиток соціального страхування. Етапи реформування системи соціального страхування в країнах світу. Становлення соціального страхування в Україні. Державні соціальні стандарти і нормативи.

Тема 3. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Трирівнева система пенсійного страхування. Суб'єкти пенсійного забезпечення. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Соціальна допомога як вид соціального забезпечення.

Тема 4. Страховий стаж та види пенсій у солідарній системі. Страховий стаж у солідарній системі. Пенсія за віком у солідарній системі. Пенсія по інвалідності у солідарній системі. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі. Соціальне страхування та соціальний ризик.

Тема 5. Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувального фонду. Види пенсійних виплат з коштів Накопичувального фонду. Порядок укладання та оплати договору страхування довічної пенсії. Умови та порядок отримання одноразової виплати. Види довічних пенсій. Соціальні послуги та їх матеріальне забезпечення.

Тема 6. Організація і порядок здійснення управління в солідарній системі пенсійного страхування. Пенсійний фонд України. Органи управління ПФУ. Кошти пенсійного фонду. Державне регулювання рівня та якості життя населення.

Тема 7. Загальнообов'язкова накопичувальна система пенсійного забезпечення. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання. Компанії з управління активами. Зберігання пенсійних активів Накопичувального фонду.

Тема 8. Державне регулювання та нагляд у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Органи державного регулювання та нагляду. Порядок оскарження дій страховальників та виконавчих органів пенсійного фонду. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Модернізація системи соціального страхування в Україні.

Тема 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Страхові виплати за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Державний нагляд у сфері страхування від нещасного випадку. Страхіві експерти з охорони праціб їх права та функції.

Тема 10. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Платники страхових внесків. Види матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Управління фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Тема 11. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття. Види забезпечення та соціальні послуги. Кошти страхування на випадок безробіття. Розмір допомоги по безробіттю. Часткове безробіття.

Тема 12. Добровільна недержавна система пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди та їх види. Пенсійний контракт. Пенсійна схема. Закордонний досвід недержавного пенсійного страхування.

Тема 13. Пенсійні активи недержавних пенсійних фондів. Склад активів пенсійних фондів. Використання пенсійних активів. Пенсійні внески. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»: основний понятійно-термінологічний апарат.

Тема 14. Медичне страхування. Сутність, завдання і форми медичного страхування. Характеристика ринку добровільного медичного страхування Перспективи розвитку обов'язкового медичного страхування в Україні. Зарубіжний досвід медичного страхування.

Тема 15. Системи соціального страхування зарубіжних країн. Огляд систем соціального страхування в зарубіжних країнах. Проблеми розвитку системи соціального страхування за кордоном та в Україні. Вектори реформування системи соціального страхування.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2926>

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Тема 1. Історія виникнення та розвиток банківських систем. Походження банків та історія розвитку банків Стародавньої Греції, Риму, Італії, Англії, Польщі, Київської Русі. Суть, види та класифікація банків. Державний банк. Кооперативний банк. Склад сучасної банківської системи. Становлення банківської системи США. Типи кредитно-депозитних установ США. Характеристика діяльності банків США. Суті фінансово-кредитної системи Німеччини. Форми банків Німеччини та основні напрями діяльності спеціалізованих банків Німеччини. Сучасна банківська система Японії. Ознаки міцності фінансової системи Японії та її становище як лідера у світовому фінансовому просторі. Етапи створення і розвитку національної банківської системи та її характеристика.

Тема 2. Банки як суб'єкти господарювання. Порядок реєстрації банків. Учасники банку. Організаційно-правова форма банку. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Порядок створення та реєстрації філій, відділень та представництв банку. Організаційна структура діяльності банку (органи управління, функціональні підрозділи і служби банків). Суть ліцензування діяльності банків. Порядок одержання банківських ліцензій. Механізм одержання письмових дозволів на здійснення банківської діяльності. Шляхи реорганізації банків. Порядок проведення злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення банків. Особливості добровільної і примусової реорганізації банків. Банківські об'єднання їх типи та порядок створення.

Тема 3. Національний банк України: завдання, функції, мережа та структура. Суть, роль та призначення Національного банку України (НБУ). Правовий та організаційний статус НБУ. Завдання, функції територіальних управлінь НБУ. Функції НБУ та їх характеристика: НБУ як центральний банк держави та емісійний центр; регулювання НБУ банківської діяльності та нагляд за нею; валютний орган; банк держави; банк банків; організатор міжбанківських розрахунків; суть та економічні інструменти грошово-кредитної політики НБУ.

Тема 4. Створення та організація діяльності комерційного банку. Передумови становлення і розвитку банківської справи. Характеристика банку як специфічної комерційної установи. Сутність банківської діяльності. Банк як важливий елемент банківської системи, організація банківських систем. Класифікація банківських інститутів. Принципи організації роботи банку. Банківські операції. Зміст і класифікація пасивних операцій. Сутність активних операцій. Реалізація функцій банку.

Тема 5. Формування ресурсів комерційного банку. Сутність, склад і характеристика ресурсів банку. Власний капітал: функції та структура. Регулятивний капітал. Структура основного і додаткового капіталу. Порядок формування статутного фонду. Резервний та спеціальні фонди банку. Залучені кошти. Депозити, їх класифікація, характерні особливості. Форми мобілізації ресурсів. Процентна політика банку та способи нарахування процентів. Фактори процентної ставки. Джерела запозиченого капіталу. Емісія та продаж облігацій. Міжбанківські кредити: терміни та порядок використання. Кредити Національного банку України: види, вимоги, порядок здійснення. Макроекономічні умови формування запозичених коштів банку.

Тема 6. Розрахунково-касові операції комерційних банків. Принципи організації платіжної системи, готівкових та безготівкових розрахунків. Способи, види та форми безготівкових розрахунків. Правила їх проведення. Документообіг. Відкриття рахунків у банку. Поточні рахунки: документація для відкриття та умови, перелік операцій. Бюджетні рахунки. Депозитні рахунки в національній валюті: порядок відкриття та використання. Особливість відкриття рахунків у іноземній валюті. Обслуговування і закриття рахунків. Порядок розрахунків за товарними і нетоварними операціями. Класифікація платіжних інструментів. Розрахункові документи та їх реквізити. Форми безготівкових розрахунків: платіжне доручення, чек, акредитив, вимога-доручення, відкритий рахунок, інкасове доручення, розрахунки по сальдо взаємної заборгованості. Міжбанківські розрахунки та їх забезпечення. Принципи і структура СЕП. Функції РРП та ЦРП. Кореспондентські відносини між банками. Платіжні картки, призначення та види. Вигоди їх застосування. Зміст касових операцій, механізм регулювання. Касові документи. Прогнозування та облік касових оборотів. Регулювання касових оборотів в установах банків. Види кас. Порядок приймання і видачі банком готівки.

Тема 7. Кредитні операції комерційних банків. Сутність кредиту, види. Принципи кредитування та кредитної політики. Використання простих, спеціальних і контокорентних рахунків у кредитуванні. Форми кредитування: споживчий, банківський кредит, лізинг, іпотека, комерційний, міжбанківський кредит, бланковий, консорціумний. Етапи кредитного процесу. Поняття «кредитоспроможність», значення і елементи системи оцінювання. Розрахунки основних показників фінансового стану позичальника. Зарубіжний досвід оцінки кредитоспроможності позичальника. Основні умови і зміст кредитної угоди. Джерела, форми погашення позичок. Контроль їхнього використання. Форми забезпечення кредитів. Заходи мінімізації втрат від кредитного ризику.

Тема 8. Операції банків з векселями. Функції та економічний зміст векселя. Види векселів: простий і переказний; комерційний, фінансовий, підроблений, дружній, бронзовий. Порядок обігу простого і переказного векселів. Акцепт, індосамент, цесія, солідарна відповідальність, протест, нотифікація. Балансові та позабалансові операції з векселями. Особливість вексельного обігу в Україні. Обов'язкові реквізити векселя. Зміст операції врахування (дисконту) векселів. Обліковий кредит. Порядок здійснення операції:

реєстрація врахованих векселів, перевірка юридичної та економічної надійності векселя. Розрахунок дисконту. Сутність і форми кредитів під заставу векселів. Порядок надання позики. Авалювання векселя. Акцептні операції банків. Учасники операцій з інкасування векселів. Документообіг та порядок здійснення інкасування векселів. Оплата векселя за дорученням клієнта.

Тема 9. Операції комерційних банків з цінними паперами. Види операцій банків з цінними паперами. Сутність і основні напрями емісійної роботи банку. Етапи емісійної діяльності. Порядок розміщення акцій та облігацій на ринку, варіанти їх продажу. Використання депозитних і ощадних сертифікатів. Напрямки інвестиційних операцій банків з цінним і паперами: визначення цілей, горизонту і форми інвестицій; інвестиційний аналіз; формування та управління портфелем цінних паперів; оцінювання ефективності інвестиційної діяльності. Етапи інвестування. Фундаментальний та технічний аналіз. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності. Інвестиційні ризики та методи управління інвестиційними ризиками. Види професійної діяльності банків на ринку цінних паперів: фінансове посередництво, управління та організаційно-технічне обслуговування операцій з цінними паперами.

Тема 10. Інвестиційні банківські операції. Економічна сутність інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Фактори обсягу інвестицій, класифікація. Форми регулювання інвестиційної діяльності. Капітальні вкладення, принципи і методи їх фінансування. Фінансування будівництва. Довгострокове кредитування капітальних вкладень малого підприємництва і об'єктів виробничого призначення. Моделі оцінювання та реалізації інвестиційного проекту. Інвестиційні ризики. Диверсифікація, її роль в управлінні інвестиційною діяльністю банку.

Тема 11. Операції банків в іноземній валюті. Зміст валютних операцій. Класифікація банківських операцій з іноземною валютою. Поточний і депозитний рахунки в іноземній валюті: відкриття, порядок зарахування і видачі коштів. Види неторговельних операцій з валютою. Валютна каса уповноваженого банку. Банківський переказ, інкасо, акредитив. Схеми розрахунків. Операції банку на міжбанківському валютному ринку. Класифікація валютних угод: овернайт, спот, форвард, своп. Валютні ризики: комерційні. Внутрішні та зовнішні методи регулювання ризиків.

Тема 12. Нетрадиційні операції та банківські послуги в Україні. Причини виникнення нетрадиційних банківських операцій та послуг. Ознаки банківських послуг, їх види: Договори для їхнього оформлення. Лізинг: об'єкти і суб'єкти лізингу. Операційний та фінансовий лізинг: ознаки. Організація лізингового процесу. Відмінності гарантії від поруки, її сутність. Договір доручення та договір комісії: зміст, спільне та відмінне. Зміст консультаційних та інформаційних послуг. Трастові послуги: сутність, суб'єкти та види. Послуги на користь фізичних і юридичних осіб. Поняття факторингу і форфейтингу. Регулювання, зміст і послідовність здійснення операцій. Операції з банківськими металами. Види опціонів.

Тема 13. Регулювання діяльності банків. Суть, необхідність, значення та завдання банківського регулювання. Форми регулювання банківської діяльності. Регулятивний капітал та механізм його розрахунку. Складові елементи основного та додаткового капіталу банку. Субординований борг та порядок його врахування до власного капіталу банку. Критерії залучення коштів на умовах субординованого боргу.

Тема 14. Банківський маркетинг. Роль маркетингу в функціонуванні банків. Об'єкти та суб'єкти банківського маркетингу. Процес розробки стратегії банківського маркетингу. Моделі стратегічного планування банківського маркетингу. Механізм реалізації стратегії банківського маркетингу.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3415>

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Тема 1. Засади бюджетного устрою та формування бюджетної системи. Поняття і засади бюджетного устрою. Поняття і складові бюджетної системи. Альтернативні принципи побудови бюджетної системи. Необхідність, форми та напрями міжбюджетних відносин.

Тема 2. Склад і структура бюджетної системи України. Принципи функціонування бюджетної системи України. Бюджетна система України: склад, рівні та загальна характеристика. Сутність, призначення, роль Державного бюджету та місцевих бюджетів України. Склад і призначення зведених бюджетів в Україні, їхня характеристика. Реформування бюджетної системи України.

Тема 3. Бюджет як основний фінансовий план держави. Суть та специфіка бюджету як фінансового плану в Україні. Розмежування видатків між бюджетами. Принципи розподілу доходів між бюджетами. Поняття загального та спеціального фондів бюджетів, їх склад та структура.

Тема 4. Система доходів бюджетів України. Сутність, принципи організації системи доходів бюджету. Склад доходів Державного бюджету. Склад доходів місцевих бюджетів.

Тема 5. Система видатків і кредитування бюджетів України. Сутність і принципи організації системи видатків та кредитування бюджету. Класифікація видатків бюджету. Склад видатків Державного бюджету згідно бюджетної класифікації. Склад видатків місцевих бюджетів. Системи та форми фінансування видатків та кредитування бюджету.

Тема 6. Міжбюджетні відносини в Україні. Сутність, організація і моделі міжбюджетних відносин. Бюджетне вирівнювання та його особливості. Міжбюджетні трансферти та їх види в Україні. Регулювання міжбюджетних відносин (бюджетне регулювання).

Тема 7. Бюджетний процес. Сутність та етапи бюджетного процесу. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Бюджетний період і бюджетний календар.

Тема 8. Основи кошторисного планування. Поняття та види кошторисів бюджетних установ. Основні засади формування загального та спеціального фондів кошторису. Основи кошторисних розрахунків. Порядок складання проектів, розгляд, затвердження та внесення змін до кошторисів.

Тема 9. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку. Форми державного впливу на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки. Видатки бюджету на науку, методологічні основи їх фінансування.

Тема 10. Видатки бюджету на соціальний захист населення, соціальне забезпечення і соціальну сферу. Необхідність, передумови та засади бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення громадян. Склад видатків бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Форми і методи фінансового забезпечення соціальних бюджетних закладів.

Тема 11. Видатки бюджету на оборону та управління. Сутність видатків на національну оборону та їх види. Особливості здійснення видатків бюджету на національну оборону. Видатки на управління.

Тема 12. Фінансування бюджету і затрати бюджетів на обслуговування і погашення боргових зобов'язань. Основи управління бюджетним дефіцитом. Сутність, класифікація і джерела фінансування бюджету. Сутність, чинники та форми державного кредиту. Державний борг та затрати бюджету на обслуговування і погашення боргових зобов'язань на державному та місцевих рівнях.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Тема 1. Поняття та сутність податкової системи. Поняття податків та їх функції. Основні елементи податкової системи. Види податків та їх класифікація. Поняття податкової системи, її види. Основні елементи побудови податкової системи. Основні положення Податкового кодексу. Платники податків як складова частина податкової системи України.

Тема 2. Порядок обчислення та сплати прямих податків. Порядок обчислення та сплати податку на прибуток підприємств. Поняття доходів та витрат при сплаті податку на прибуток. Поняття об'єкту та ставки при сплаті податку на прибуток підприємств. Порядок розрахунку розміру податку на прибуток. Податкова звітність щодо сплати податку на прибуток.

Тема 3. Порядок обчислення та сплати податку на додану вартість (ПДВ). Поняття платників та об'єкту при сплаті ПДВ. Поняття ставки та пільги при сплаті ПДВ. Сутність податкової накладної. Порядок складання податкової звітності при сплаті ПДВ.

Тема 4. Порядок обчислення та сплати інших видів непрямих податків. Порядок обчислення та сплати акцизного податку. Особливості сплати акцизного податку на товари вітчизняного виробництва та на товари, що імпортуються. Порядок обчислення та сплати мита. Поняття Єдиного митного тарифу. Види мита. Митна вартість.

Тема 5. Сутність податку на доходи фізичних осіб. Поняття податку на доходи фізичних осіб, визначення об'єкту суб'єктів та ставки при сплаті податку на доходи фізичних осіб. Особливості нарахування соціальної пільги при розрахунку податку на доходи фізичних осіб. Значимість ПДФО.

Тема 6. Порядок обчислення та сплати зборів з доходів фізичних осіб. Порядок обчислення та сплати військового збору. Звітність при оподаткуванні доходів фізичних осіб.

Тема 7. Порядок обчислення та сплати екологічного податку. Платники та об'єкти при сплаті екологічного податку. Ставки екологічного податку. Особливості внесення екологічного податку до бюджету. Особливості сплати екологічного податку.

Тема 8. Порядок обчислення та сплати рентної плати. Поняття платників та об'єкту при сплаті рентної плати. Ставки рентної плати. Особливості оподаткування при сплаті рентної плати.

Тема 9. Сплата місцевих податків. Склад, ставки, порядок обчислення та особливості їх застосування. Особливості справляння чинних місцевих податків. Сплата місцевих податків та зборів суб'єктами підприємницької діяльності. Форми звітності при сплаті місцевих податків.

Тема 10. Сплата місцевих зборів. Види зборів. Ставки, особливості їх застосування. Форми звітності при сплаті місцевих зборів. Роль органів місцевого самоврядування при місцевому оподаткуванні.

Тема 11. Податкова оптимізація та ухилення від сплати податків. Теоретичні аспекти податкової оптимізації та ухилення від сплати податків. Способи ухилення від сплати податків в Україні. Фінансово-правові аспекти відповідальності за ухилення від сплати податків.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=3822>

СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Економічна сутність страхування. Економічна категорія страхування. Взаємозв'язок особистого і соціального страхування. Основні поняття і страхові терміни. Закон України про страхування: основний понятійно-термінологічний апарат.

Тема 2. Класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин. Основні принципи класифікації страхування. Законодавство України про страхування. Необхідність і форми страхового захисту.

Тема 3. Поняття страхових ризиків та їх класифікація. Економічна суть страхових ризиків. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні. Управління страховими ризиками. Ризик – менеджмент і страхування.

Тема 4. Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його структура. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. Маркетинг у страхуванні. Характеристика становлення та розвитку страхового ринку.

Тема 5. Страхова організація. Організаційні форми страховиків. Структура страхових компаній. Об'єднання страховиків та їх функції. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності. Реалізація державної політики у галузі страхування. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням. Напрями удосконалення державної політики у галузі страхування.

Тема 7. Страхування майна підприємств і організацій. Економічний зміст страхування основних і оборотних фондів. Ставки страхових платежів. Укладання та припинення дії договору страхування. Страхування технічних ризиків.

Тема 8. Страхування сільськогосподарських культур і тварин. Страхувальники, об'єкти страхування сільськогосподарських культур та страхова відповідальність. Задачі, основні принципи і умови страхування тварин. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Тема 9. Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні сільськогосподарських культур і тварин. Загальні принципи визначення збитку при загибелі та пошкодженні врожаю сільськогосподарських культур. Визначення збитку при страхуванні багаторічних насаджень. Визначення збитку та розміру відшкодування при страхуванні тварин.

Тема 10. Страхування майна громадян. Принципи страхового захисту майна громадян. Страхова оцінка будівель. Страхування домашнього майна, що належить громадянам. Страхування транспортних засобів і вантажів. Авіаційне страхування.

Тема 11. Страхування життя та пенсій. Особисте страхування. Страхування життя. Пенсійне страхування. Змішане страхування життя.

Тема 12. Страхування від нещасних випадків. Індивідуальне страхування від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків за рахунок підприємств. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. Добровільне медичне страхування.

Тема 13. Страхування відповідальності. Сутність та призначення страхування відповідальності. Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за екологічне забруднення.

Тема 14. Страхування підприємницьких ризиків. Суть та призначення страхування підприємницьких ризиків. Страхування фінансових, кредитних, комерційних, біржових та валютних ризиків. Страхування інвестицій. Страхування від втрат прибутку.

Тема 15. Перестраховування і співстраховування. Необхідність та значення перестраховування. Методи та форми проведення перестраховальних операцій. Співстраховування та механізм його застосування. Особливості перестраховування ризиків у нерезидентів.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1303>

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 1. Основи фінансів підприємств. Сутність і функції фінансів підприємств (корпоративних фінансів). Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування. Основи організації фінансів підприємств. Основи фінансового механізму підприємства.

Тема 2. Грошові розрахунки підприємств. Поняття та сутність грошових фондів та види власного капіталу. Безготівкові й готівкові розрахунки. Види банківських рахунків. Принципи організації розрахунків.

Тема 3. Розрахунково-платіжна дисципліна. Поняття розрахунково-платіжної дисципліни. Розрахунки в електронних системах «клієнт—банк».

Тема 4. Грошові надходження підприємства. Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Формування доходів на підприємстві (доходи (виручка) від реалізації продукції, робіт і послуг, валовий та чистий дохід). Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності.

Тема 5. Формування прибутку підприємства. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства та порядок його формування, методи обчислення рентабельності. Розподіл і використання прибутку. Управління прибутком на підприємстві.

Тема 6. Оподаткування підприємства. Сутність податків і їх функції. Система оподаткування підприємств. Непрямі податки.

Тема 7. Фінансове відтворення основних засобів. Сутність основних засобів та їх відтворення. Показники стану та ефективності використання засобів. Знос і амортизація основних засобів. Сутність, склад та джерела фінансування капітальних вкладень і ремонту.

Тема 8. Оборотні кошти підприємства. Сутність і основи організації оборотних коштів. Визначення потреби в оборотних коштах. Джерела формування оборотних коштів. Показники стану і використання оборотних коштів.

Тема 9. Кредитування підприємств. Основи кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування.

Тема 10. Фінансове планування. Фінансова стратегія підприємств. Зміст, завдання та методи фінансового планування. Зміст фінансового плану та порядок його складання. Зміст і значення оперативного фінансового плану.

Тема 11. Оцінка фінансового стану підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка фінансової стійкості та ділової активності підприємства.

Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємств. Оцінка фінансових передумов можливості банкрутства підприємств. Методи прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Санаційний контролінг та аудит. Фінансування санації підприємств.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1658>

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Тема 1. Фінансовий ринок. Сутність фінансового ринку. Завдання фінансового ринку. Функції фінансового ринку. Класифікація фінансового ринку. Дослідження сутності фінансових інструментів, що використовуються на різних сегментах фінансового ринку. Дослідження еволюції фінансового ринку України. Закордонний досвід використання фінансових інструментів на фінансовому ринку. Світове і внутрішнє фінансове середовище.

Тема 2. Фінансові активи та інструменти. Сутність фінансових активів. Фінансові інструменти та їх призначення. Властивості фінансових активів. Форми випуску

фінансових інструментів. Дати характеристику документарних та без документарних цінних паперів. Визначення ролі андерайтера у підготовці до обороту та розміщенні емісійних фінансових інструментів. Дослідження інвестиційної привабливості фінансових інструментів. Дослідження процесів емісії, розміщення, обігу та погашення фінансових інструментів. Аналіз емісії фінансових інструментів спеціально для розміщення за кордон.

Тема 3. Регулювання та саморегулювання фінансового ринку. Мета і форми державного регулювання фінансового ринку. Принципи регулювання фінансового ринку. Саморегулювальні організації професійних учасників фінансового ринку. Визначення особливостей нагляду за діяльністю фінансових установ в Україні. Дослідження напрямів фінансово-правового регулювання діяльності фінансових установ на фінансовому ринку України.

Тема 4. Грошовий ринок. Сутність грошового ринку. Інструменти грошового ринку та його структура. Обліковий ринок та інструменти облікового ринку. Детальне ознайомлення відсотками грошового ринку. Дослідження впливу основних інструментів грошово-кредитної політики НБУ на грошовий ринок. Аналіз механізму визначення ціни на грошовому ринку. Аналіз діяльності фінансових інститутів в Україні.

Тема 5. Міжбанківський грошовий ринок. Сутність міжбанківського грошового ринку. Операції міжбанківського ринку. Міжбанківське кредитування. Дослідження руху грошових капіталів на міжбанківському ринку України. Визначення особливостей державного регулювання грошового ринку в економіці України. Ціноутворення на міжбанківському кредитному ринку – дослідження сучасного стану та обґрунтування перспектив розвитку. Використання банківської звітності в якості інформаційного забезпечення прийняття рішень суб'єктами грошового ринку. Дослідження проблем стабільності вартості грошей. Аналіз структури відсоткових ставок у грошово-кредитній системі.

Тема 6. Валютний ринок. Сутність валютного ринку. Суб'єкти та об'єкт валютного ринку. Валютний курс. Дослідження діяльності посередників на валютному ринку. Вивчення механізмів встановлення різних видів валютних курсів. Оцінка впливу НБУ на валютний курс. Дослідження механізмів валютного ринку. Вивчення ефекту Фішера. Оцінка валютних курсів у довгостроковому періоді.

Тема 7. Валютне регулювання та валютний контроль. Сутність валютного регулювання. Інструменти валютного регулювання: сутність, класифікація, характеристика. Теоретичні аспекти визначення валютного контролю. Валютний контроль при здійсненні міжнародних розрахунків. Аналіз сучасного валютно-курсного регулювання в Україні. Особливості регулювання валютних відносин з боку держави та НБУ. Порівняльно-правовий аналіз системи валютного контролю в Україні та в країнах Центральної Європи. Дослідження проблемних аспектів сучасного розвитку валютного ринку. Використання інструментів валютного регулювання. Дослідження інновацій у процесі валютного контролю. Дослідження проблем теорії та практики організації валютного контролю в Україні.

Тема 8. Ринок капіталів. Сутність ринку капіталу. Учасники ринку капіталів. Характеристики банку як учасника на ринку кредитних капіталів. Функції та операції сучасного комерційного банку. Детальне вивчення сутності та механізму надання банківських послуг. Ознайомлення із специфічними послугами комерційних банків. Дослідження механізму ціноутворення в банківській сфері. Фінансові інструменти грошового ринку і ринку капіталу, характеристики й основні відмінності

Тема 9. Ринок цінних паперів. Сутність ринку цінних паперів. Цінні папери, їх види та характеристика. Функції цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Ознайомлення з основною законодавчою базою щодо функціонування ринку цінних паперів. Вивчення проблем ринку цінних паперів в Україні та визначення напрямів їх вирішення. Дослідження сутності ф'ючерсних ринків. Аналіз застосування біржових і позабіржових опціонів. Вивчення перспектив використання форвардів.

Тема 10. Ринок похідних цінних паперів. Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод. Сутність та критерії класифікації похідних фінансових активів. Характеристика основних похідних фінансових інструментів. Визначення перспектив функціонування ринку «синтетичних» цінних паперів. Характеристика основних етапів становлення та розвитку ринку похідних фінансових інструментів України. Визначення проблем розвитку українського строкового ринку.

Тема 11. Біржовий фондовий ринок. Сутність фондової біржі, її принципи та правила. Сутність біржового ринку. Біржові фондові індекси. Рейтинги фондового ринку. Дослідження державного регулювання розвитку біржового ринку України. Ознайомлення з гарантійною системою біржового ринку похідних фінансових інструментів. Визначення напрямів вдосконалення механізму управління фондовими біржами в Україні. Аналіз сучасного стану біржового ринку. Дослідження правового регулювання біржової діяльності. Аналіз інституціонального забезпечення біржової торгівлі.

Тема 12. Страховий ринок. Сутність страхового ринку та його класифікація. Суб'єкти страхового ринку. Об'єкти страхового ринку. Нагляд за діяльністю страхового ринку та її ліцензування. Оцінка надійності страхової компанії. Аналіз державного та недержавного пенсійного забезпечення. Обґрунтування процесу вибору страхової компанії. Дослідження стану недержавного пенсійного страхування в Україні та виявлення проблем розвитку. Вивчення закордонного досвіду діяльності недержавних пенсійних фондів.

Тема 13. Ринок нерухомості. Сутність ринку нерухомості. Характеристика об'єкту на ринку нерухомості. Суб'єкти ринку нерухомості та їх функції. Детальне вивчення методів оцінки нерухомості. Вивчення проблем ринку нерухомості в Україні та визначення перспектив його розвитку. Дослідження діяльності фінансових посередників на ринку нерухомості. Особливості діяльності фінансових посередників на ринку нерухомості. Вивчення попиту та пропозиції на ринку нерухомості і аналіз механізму ціноутворення.

Тема 14. Ризик на фінансовому ринку. Ціноутворення на фінансовому ринку. Фінансові ризики. Розвиток теорій ризику. Методи управління фінансовими ризиками. Виявлення особливостей ціноутворення на фінансовому ринку. Ознайомлення з механізмом оцінювання фінансових активів. Формування вартості окремих фінансових інструментів. Аналіз державного регулювання ціноутворення на ринку. Дослідження механізму ціноутворення на сегментах фінансового ринку. Вивчення специфіки управління фінансовими ризиками на ринку державних цінних паперів. Вивчення можливостей застосування трансфертного ціноутворення.

Тема 15. Оцінювання фінансових активів. Оцінювання грошових потоків. Теорія портфелю. Теорія ринку капіталів. Модель оцінки капітальних активів. Використання прийомів оцінювання грошових потоків. Оцінювання доходності кредитних та депозитних операцій. Дослідження структурних змін у глобальних фінансових активах. Дослідження методів оцінки вартості активів в міжнародній та українській практиці. Застосування моделей оцінки капітальних активів (САРМ) У. Шарпа, моделі Фейма-френча (Fama-French).

Тема 16. Міжнародний фінансовий ринок. Сутність міжнародного фінансового ринку. Суб'єкти міжнародного фінансового ринку. Міжнародні фінансові центри. Оцінка факторів, що сприяють формуванню міжнародного фінансового ринку. Характеристика світових фінансових потоків. Оцінка діяльності МВФ, ЄБРР, ЄБРР. Визначення основних тенденцій на світових фінансових ринках. Вивчення процесів інтернаціоналізації і глобалізації фінансового ринку. Аналіз ефективності співробітництва України та міжнародних фінансових інститутів. Визначити сутність та особливості функціонування оффшорних центрів.

Тема 17. Євrorинок. Сутність євrorинку, його функції та класифікація. Ринок євrorвалют. Ринок євrorкредитів. Вивчення особливостей функціонування компаній та

посередників на євrorинку. Аналіз діяльності України на євrorинку. Вивчення особливостей функціонування системи оперативного котирування SEAQ. Дослідження діяльності фінансових посередників на ринку нерухомості. Дослідження передумов та наслідків фінансової кризи на ринку євровалют.

Тема 18. Ринок єврокапіталів. Ринок євроакцій. Ринок єврооблігацій. Характеристика етапів випуску єврооблігацій. Детальне вивчення механізмів функціонування ринків єврокомерційних цінних паперів, євронот та деривативів. Вивчення особливостей функціонування ринку єврокредитів за сучасних умов.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1664>

ІНВЕСТУВАННЯ

Тема 1. Теоретичні основи інвестування. Інвестознавство, як галузь економічної науки. Економічна сутність інвестицій. Характерні риси інвестицій. Предмет, задачі, зв'язки курсу з іншими дисциплінами. Визначення основних понять та інформаційних джерел щодо інвестиційної діяльності. Відміни капіталовкладень від інвестицій. Види процесів інвестування. Фактори впливу на інвестиційний попит. Методи державного регулювання інвестиційної активності. Економічна суть інвестиційної діяльності на макро- та мікрорівнях. Передумови інвестиційної діяльності в ринковій економіці. Роль інвестиційної діяльності в процесі відтворення. Класифікація інвестицій. Аналіз ситуацій інвестування, приклади. Визначення, цілі, задачі, функції інвестиційного менеджменту підприємства.

Тема 2. Інвестиційна діяльність. Сутність та основні інструменти грошово-кредитної політики України. Суб'єкти інвестування. Класифікація суб'єктів. Поняття про інвестиційний потенціал суб'єкта інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність держави. Діяльність інституціональних інвесторів. Правові підстави інвестиційної діяльності в Україні. Основні положення Закону України «Про інвестиційну діяльність». Методи державного регулювання інвестиційної активності.

Тема 3. Планування інвестиційної діяльності. Сутність планування інвестиційної діяльності. Форми та види планування. Інвестиційне прогнозування. Джерела формування фінансових ресурсів інвестиційної діяльності. Інвестиційний аналіз. Інвестиційний моніторинг. Інвестиційна привабливість підприємства, методика рейтингової оцінки. Методика аналізу показників виробничої діяльності та фінансового стану, що є індикаторами інвестиційної привабливості. Поняття про інвестиційний ринок та його місце в ринковій інфраструктурі. Зв'язок інвестиційного ринку з фінансовим. Етапи розвитку інвестиційного ринку.

Тема 4. Інвестиційне проектування. Складання проформи бізнес-плану інвестиційного проекту який складається з таких розділів: Маркетинговий план проекту. Організаційний план проекту. Фінансовий план проекту. Юридичний план проекту. План виробництва. Екологічна експертиза. Соціальні аспекти проекту. Управління проектом. Оцінка ефективності. Резюме. Класифікація інвестиційних проектів. Фази проектування: передінвестиційна, інвестиційна, фаза експлуатації. Бізнес-план інвестиційного проекту: розділи, механізм формування. Методи та показники оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту. Термін окупності, внутрішня норма прибутковості, чиста поточна вартість, індекс рентабельності. Аналіз резервів і можливостей виконання окремих проектів. Календарний план реалізації інвестиційного проекту, принципи його розробки. Форми диференціації заходів календарного плану.

Тема 5. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Детальне ознайомлення з теорією вартості грошей у часі. Визначення теперішньої та майбутньої вартості грошових потоків. Оцінка якісних факторів інвестиційного проекту. Застосування

статичних та динамічних методів для оцінки ефективності реалізації інвестиційних проектів. Практичні розрахунки щодо оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту.

Поняття вартості грошей у часі. Теперішня (поточна) та майбутня вартості. Операції нарощування та дисконтування. Ставка доходності та дисконтування. Схеми простого та складного відсотку. Поняття грошового потоку. Чиста приведена вартість, внутрішня норма доходності. Ануїтет. Розрахунки кількісних показників потреби в інвестиційних ресурсах.

Тема 6. Дослідження інвестиційних ризиків. Застосування різних підходів до оцінки ризиків. Практичні розрахунки щодо оцінки ризикованості інвестиційного проекту.

Тема 7. Управління фінансовим інвестуванням. Сутність та види фінансових інвестицій. Фінансовий ринок та його види. Формування портфеля фінансових інвестицій та оцінка його ефективності. Основні етапи формування портфеля фінансових інвестицій. Активний та пасивний підхід щодо управління портфелем фінансових інвестицій.

Тема 8. Фінансове забезпечення інвестування. Сутність фінансових ресурсів та їх джерела. Сучасні методи фінансування інвестування. Фінансові інструменти та фінансовий інжиніринг. Способи залучення капіталу. Прогнозування структури джерел інвестування. Аналіз фінансових ресурсів в інвестуванні. Вивчення можливостей іпотечного кредитування у фінансуванні інвестиційних проектів.

Тема 9. Іноземне інвестування. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його поліпшення. Недоліки і переваги іноземного інвестування. Перспективи іноземного інвестування у Сумській області.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1337>

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Тема 1. Теоретичні основи митного регулювання. Дисципліна «Митне регулювання» та її місце у навчальному процесі. Поняття митної справи. Зміст митної справи. Цілі митної справи. Принципи митного регулювання. Основні етапи еволюції митної справи в Україні. Історія становлення і розвитку митної справи в Україні. Правове забезпечення митної справи в Україні: конституційно-законодавчі та нормативно-правові основи регулювання митної справи; митна політика, основні напрями розвитку в Україні.

Тема 2. Система митних органів України. Завдання митних органів України. Державна фіскальна служба України - загальнодержавна система митних органів. Орган доходів і зборів у галузі митної справи. Регіональна митниця. Митниця. Митний пост. Спеціалізовані митні установи та організації. Посадові особи митної служби України. Правовий статус посадових осіб державної фіскальної служби України. Обмеження в роботі посадових осіб державної фіскальної служби. Правовий та соціальний захист працівників державної фіскальної служби. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами державної фіскальної служби України. Взаємовідносини митних органів з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, із підприємствами та громадянами. Участь України у міжнародному співробітництві з питань митної справи.

Тема 3. Митний контроль в Україні. Організація здійснення митного контролю. Види митного контролю та процедура його здійснення. Основні форми митного контролю. Особливі режими митного контролю. Зони митного контролю та порядок їх створення. Спеціальні види контролю при переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України. Технологічна схема організації митного контролю товарів і предметів, транспортних засобів при переміщенні через митний кордон України суб'єктами ЗЕД та фізичними особами

Тема 4. Митний режим та особливості його запровадження. Поняття митного режиму. Сутність та основні функції митних режимів. Систематизація та класифікація митних режимів. Вибір та зміна митного режиму. Митний статус товарів, що поміщуються у митний режим. Імпорт. Реімпорт. Експорт. Реекспорт. Транзит. Тимчасове ввезення. Тимчасове вивезення. Митний склад. Вільна митна зона. Безмитна торгівля. Переробка на митній території України. Переробка за межами митної території України. Знищення або руйнування. Відмова на користь держави.

Тема 5. Механізм функціонування тарифної системи країни. Економічна природа митного тарифу, його функціональні завдання. Поняття мита. Класифікація видів мита. Застосування ставок мита. Особливості нарахування митного тарифу в залежності від виду мита. Диференціація митних ставок залежно від країни походження товару. Ввізне мита, способи нарахування. Структура та ефективність системи митного оподаткування. Принципи оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Тема 6. Структура та ефективність системи митного оподаткування. Митні платежі як основні інструменти системи митного оподаткування. Митні збори як різновид митних платежів. Характеристика механізму нарахування непрямих податків при здійсненні імпорتنих операцій. Порядок нарахування і сплати митних зборів. Порядок нарахування і сплати акцизного збору. Порядок нарахування та сплати податку на додану вартість.

Тема 7. Митна вартість товарів. Методи визначення митної вартості. Сутність та місце митної вартості в системі митного оподаткування. Основні правила та методи за якими здійснюється визначення митної вартості. Характеристика методів визначення митної вартості: за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються (метод 1); за ціною угоди щодо ідентичних товарів (метод 2); за ціною угоди щодо подібних товарів (метод 3).

Тема 8. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності в системі митного регулювання. Поняття товарної номенклатури, класифікації і кодування товарів зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД). Характеристика Гармонізованої системи опису і кодування товарів. Поняття та структура Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності країн СНД. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності в системі митного регулювання. Міжнародна конвенція про гармонізовану систему опису та кодування товарів. Еволюція систем товарної номенклатури у світовій торгівлі

Тема 9. Визначення країни походження товару. Поняття країни походження товарів. Порядок визначення країни походження товару. Характеристика критеріїв за якими товари вважаються повністю виготовленими в Україні. Критерії визначення достатньої переробки товарів. Підтвердження країни походження товарів.

Тема 10. Документальне оформлення походження товару. Сертифікат про походження товару. Верифікація сертифікату про походження. Товари, на які обов'язково подається сертифікат походження. Чинне законодавство з питань сертифікації товару. Сертифікати походження та відповідності товару, свідоцтво «Про визнання». Форми сертифікатів про походження товарів. Документи, необхідні для одержання сертифікату походження товару.

Тема 11. Основні положення митного декларування та оформлення Поняття та форми митного декларування; види та типи митних декларацій. основні права та обов'язки митних декларантів. Митне оформлення. Процедура митного декларування й оформлення. Форма і порядок заповнення митної декларації.

Тема 12. Правові та організаційні основи переміщення через митний кордон товарів, валюти та інших предметів. Порядок переміщення через митний кордон валюти: переміщення через митний кордон України готівки, переміщення через митний кордон України банківських металів. Особливості пропуску через митний кордон України культурних та історичних цінностей. Переміщенням об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон: особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності; заходи митних органів щодо контролю за

переміщенням через митний кордон України товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності; призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.

Тема 13. Загальний порядок переміщення через митний кордон України транспортних засобів. Оподаткування транспортних засобів при переміщенні через митний кордон. Особливості справляння мита та митних зборів при переміщенні через митний кордон транспортних засобів. Порядок вивезення транспортних засобів за межі України. Порядок тимчасового ввезення транспортних засобів в Україну.

Тема 14. Контрабанда і порушення митних правил. Поняття та правові ознаки юридичної відповідальності за порушення митного законодавства. Поняття контрабанди як кримінального злочину. Порушення митних правил як адміністративне правопорушення. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил. Судочинство у справах про порушення митних правил.

Тема 15. Організація розгляду скарг, заяв та інших звернень фізичних і юридичних осіб у митні органи України. Загальні положення чинного в Україні законодавства стосовно розгляду і вирішення скарг та інших звернень. Порядок оскарження громадянами, підприємствами, установами і організаціями рішень, дій або бездіяльності митних органів та їх посадових осіб. Розгляд і вирішення скарг, заяв, інших звернень при їх надходженні до митних органів і судових інстанцій. Відповідальність митних органів та їх працівників за порушення законодавства про звернення фізичних і юридичних осіб.

Навчально-методичні матеріали в системі дистанційного навчання MOODLE знаходяться за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3847>

4. Список рекомендованих джерел

Нормативні джерела

1. Бюджетний кодекс України (від 8 липня 2010 р. № 2456-VI із змінами і доповненнями) . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
3. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Положення про електронні гроші в Україні : постанова НБУ від 4 листоп. 2010 р. №481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#Text>
5. Положення про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії : Указ Президента України від 19 лют. 1994р. № 55/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94#Text>
6. Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26 квіт. 2005 р. № 3981. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05#Text>
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
8. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
9. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
10. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України № 1058-IУ від 09.07.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
11. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова Національного банку України від 21 січ. 2004 р. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
12. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова Національного банку України від 29 груд. 2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>
13. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : постанова Правління Національного банку України від 17 верес. 2015 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text>
14. Про затвердження Положення про процентну політику Національного банку України : постанова Правління Національного банку України від 21 квіт. 2016 р. № 277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0277500-16#Text>

15. Про затвердження Порядку розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за її проведенням : рішення Ради Національного банку України від 26 черв 2019 р. № 27-рд. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr027500-19#Text>

16. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. №959 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

17. Про інвестиційну діяльність: Закон України . URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

18. Про інноваційну діяльність : Закон України . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> .

19. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 5 липня 2012 року № 5080- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>.

20. Про кредитні спілки : Закон України від 20 груд. 2001 р. № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>

21. Про Митний тариф України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-IX#Text>

22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97 – ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

23. Про Національний банк України : Закон України 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

24. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України № 1057-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.help/law/1057-IV/>

25. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 9 лип. 2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

26. Про режими іноземного інвестування: Закон України . URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

27. Про страхування : Закон України від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

28. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

29. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006, № 3480-15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

Навчальні, методичні і наукова джерела

1. Алейнікова О.В. Інноваційний та інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник . Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2016. 614 с.

2. Андрущенко В. Л. Податкова система : навчальний посібник . К.: «Центр учбової літератури», 2015. 416 с.

3. Банківська система : підручник [М. І. Крупка, Є. М. Андрушак, Н. Г. Пайтра та ін. ; за ред. М. І. Крупки] . Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 554 с.
4. Безверхий К.В. Консолідація фінансової звітності . К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. 429 с
5. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник . К.: АМУ, 2015. 268 с.
6. Бердинець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
7. Бессонова С. І. Складання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності : навч. посіб. Маріуполь : ПДТУ, 2016. 235 с.
8. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та ін. Міжнародна економіка. Підручник . К.: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
9. Благун І.Г., Кушнірчук Ю.М., Підлипна Р.П. Соціальне страхування. навч. посіб. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: СПОЛОМ, 2015. 270 с.
10. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник . К.: Кондор Видавництво, 2016. 378 с
11. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2015. 570 с.
12. Борисова В.А. Страховий менеджмент. навч. посіб. Суми: СНАУ. 2018. 483 с.
13. Борисова В.А. Страхові послуги: монографія. Суми: Довкілля, 2014. 408 с.
14. Борисюк О. В. Фінансові інститути та фінансові ринки: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 105 с.
15. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік . Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
16. Буряк О.П. Податковий менеджмент : підручник. Львів : «Магнолія 2006», 2016 . 352 с.
17. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях . Під заг. ред. М. І. Скрипник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 340 с.
18. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
19. Бюджетна система: тенденції розвитку / під ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с. URL: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/07/2019-07-08-budget_book.pdf
20. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А.Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. 2017. 119 с.

21. Внукова Н. М., Кузьминчук Н. В. Соціальне страхування: Кредитномодульний курс. Київ. «Центр учбової літератури. 2017. 412с.
22. Глущенко В. В. Фінанси у рисунках, схемах і таблицях : навч. посіб. / В. В. Глущенко. К. : Ліра-К, 2014. 344 с.
23. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : монографія / Т.А. Говорушко, Н.І. Климаш. К. : Логос, 2013. 204 с.
24. Гриб С. В. Фінанси підприємств в таблицях та схемах : навч. посіб. / С. В. Гриб. К. : Ліра-К, 2015. 224 с.
25. Григоренко Л.С. Банківські та кредитні відносини. Законодавство, судова практика. Практичний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 408 с.
26. Гроші та кредит: навч. посібн. / за ред. М.М. Дученко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 108 с.
27. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/30004>
28. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник . К. : Центр учб. літ., 2016. 424 с.
29. Дема Д. І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
30. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва] . Харків: НТУ «ХП», 2016. 380 с.
31. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с.
32. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навчально-наочний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. д.е.н. А.Г. Бабенка. - Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2011. 268 с.
33. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. Х. : ХДУХТ, 2017. 189 с.
34. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування. навч. посіб. Суми. Сумський державний університет. 2020. 350 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/768_63
35. Звітність підприємств : [Навч. посіб.] / [В. П. Пантелеєв, О. А. Юрченко, Г. М. Курило, К. В. Безверхий; за заг. редакцією д.е.н., проф. В.П. Пантелеєв]. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 432 с.
36. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. 2019. Київ. 316 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
37. Зінь Е. А. Регіональна економіка : підручник. К. : ВД "Професіонал", 2014. 528 с.
38. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

39. Історія грошей і банківництва: навч. посібник / О.Д. Вовчак, З.Р. Костак. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 196 с.
40. Іщейкін К. Є. Політико-правові засади бюджету участі в системі демократичних практик: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка». 2018. 404 с.
41. Карпінський Б. А. Фінансова система : навч. посіб. / Б. А. Карпінський. К. : Ліра-К, 2015. 280 с.
42. Квасницька, Р. С. Доценко І. О. Соціальне страхування. навч. посіб. Кам'янець-Подільський. Друкарня «Рута», 2019. 356 с.
43. Квасницька, Р. С. Доценко І. О. Соціальне страхування. навч. посіб. Кам'янець-Подільський. Друкарня Рута, 2019. 356 с.
44. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія: Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 568 с.
45. Коваленко Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика / Д. І. Коваленко. К. : Ліра-К, 2015. 360 с.
46. Кондратюк Н.В., Менеджмент: практикум. Харків : ХНАУ, Смуґаста типографія, 2016. 219 с.
47. Конопліна Ю. С. Система соціального страхування в контексті сучасних економічних і демографічних тенденцій : монографія . К. : Ліра-К, 2015. 105 с.
48. Кузнецова С.А. Банківська система: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2016. - 400 с.
49. Кузнецова С.О., Чернікова І. Б. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. Х. : Видавництво «Лідер», 2016. 318 с.
50. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія / Інна Олександрівна Луніна ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 440 с.
51. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
52. Маркетинг : навчальний посібник / Є. О. Балацький. А. Ф. Бондаренко; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 397 с.
53. Марценюк О.В., Польова О.Л., Руда О.Л. Страхування сільськогосподарських ризиків. Навчальний посібник. ВНАУ, Вінниця. Видавець ФОП Кушнір Ю.В. 2020. 380 с.
54. Маслак Н. Г., Строченко Н. І., Геєнко М. М., Рибіна Л. О., Маслак О. М., Лукаш С. М. Фінансове управління агропромислового виробництва : навчальний посібник. Суми, 2020. 353 с.
55. Менеджмент: навч. посіб. для самост. роботи студ. / О.І. Гуторов, О.О. Гуторова; Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: ХНАУ, 2013. 210 с.

56. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2915/1/Myskiv_B5.pdf

57. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.

58. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків : «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.

59. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.

60. Назаренко О.В. Фінансова звітність. Конспект лекцій для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеню «Бакалавр» денної (дистанційної, заочної) форми навчання.. Суми, 2020 рік. 74 с.

61. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні : навч. посіб. / Т.П. Галушкіна, Л.А. Мусіна, В.Г. Потапенко та ін. ; за наук. ред. Т.П. Галушкіної. К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 154 с. URL: <http://www.dea.edu.ua/img/source/Book/1.pdf>

62. Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посібн. / Н. Т. Пак. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 326 с.

63. Петухова О.М. Інвестування: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 336 с.

64. Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Березіна С.Б., Третяк Д.Д. Соціальне страхування. Навчальний посібник. К. ЦП «Компринт». 2017. 250 с.

65. Пластун В. Л., Журавка О.С. Страхіві послуги. навчально-методичний посібник для самост. вивч. дисц. Суми. Сумський державний університет. 2018. 186 с.

66. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посібн. / під ред. Іванова Ю. Б., Майбурова І. А. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. 492 с.

67. Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум : навч. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2021. 264 с.

68. Рибіна Л.О. Бюджетна система: конспект лекцій для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС «Бакалавр» денної і заочної форм навчання. Суми, 2020. 141 с.

69. Рибіна Л.О. Удосконалення методів фінансування закладів освіти з місцевого бюджету. *Приазовський економічний вісник*. 2021. №2 (25). С. 175-180 URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/33.pdf

70. Рибіна Л.О., Геєнко М.М. Бюджетна децентралізація як чинник регіонального розвитку (на прикладі Сумщини). *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 5 (67). С. 157-162. URL: http://www.psaejrnl.nau.in.ua/journal/5_67_2018_ukr/26.pdf

71. Рибіна Л.О., Геєнко М.М., Борисова В.А. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. Суми, 2020. 168 с.

72. Рибіна Л.О., Шалигіна І.В. Механізм регулювання інфляційних процесів за допомогою інструментів фінансового ринку. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 76. С. 223-228.

73. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія /за заг.ред. В.Г. Барановой, О.М. Гончаренко. Харків:, 2019. 370 с.

74. Сазонець, І. Л. Інвестування: підручник для ВНЗ . Київ : Центр учбової літератури, 2016. 311 с.

75. Самошкіна І.Д., Борисова В.А. Соціальне страхування: конспект лекцій для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ОС бакалавр, денної і заочної форми навчання. Суми, СНАУ. 2019. 59 с.

76. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: навчальний посібник. Алма-Ата: «Бастау», 2017. 360 с.

77. Сисоєва К. Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 245 с.

78. Сокровольська Н.Я., Корбутяк А.Г., Юрій Е.О., Гаватюк Л.С. Фінанси територіальних громад: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 200 с.

79. [Сосновська О.О. Страхування. Навчальний посібник. Київ, університет ім. Б Грінченка. 2021. 328 с.](#)

80. Соціальне страхування : підруч. / за ред. О. П. Кириленко та В. С. Толуб'яка. Тернопіль. Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с.

81. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/34985>

82. Стахів О. Г., Явнюк О. І., Волощук В. В. Основи менеджменту: Навчальний посібник . Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 336 с.

83. Стельмах В. С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд : монографія / В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. Суми : Університетська книга, 2015. 432 с

84. Страхові послуги : навч. посібник / Д. І. Дема, О. М Віленчук, І. В. Дем'янюк . К.: Алерта 2013. 526 с.

85. Супрун А.А. Страхувальний менеджмент: навчальний посібник. Львів : «Магнолія 2006», 2016. 248 с.

86. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навч. посіб. / за заг.ред. В.В. Зубенка. ІБСЕД. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». К. 2017. 184 с.

87. Ткаченко Н. М. Оновлена фінансова звітність в Україні : навч.-практ. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 66 с.

88. Трут О. О. Теоретико-методологічні засади управління результативністю організації : монографія . Львів : вид-во ЛТЕУ, 2018. 420 с.

89. Федосов В.М. Теорія фінансів : підручник для ВНЗ . К. : Центр учб. літ., 2017. 572 с.

90. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник для студентів ВНЗ / В. О. Онищенко, А. Ю. Бережна, Л. О. Птащенко, І. Б. Чичкало-Кондрацька. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 599 с.

91. Фінанси підприємств: підручник / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.

92. Фінанси різних форм бізнесу : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта. Суми : Сумський державний університет, 2017. 337 с.

93. Фінанси сільськогосподарських підприємств. За ред. д.е.н., проф. Борисової В.А. Суми: Видавництво СНАУ, 2018. 318 с.

94. Фінанси. Навчальний посібник: експрес курс. За заг. ред. Волохової І. С. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.

95. Фінанси: державні, корпоративні, міжнародні : підручник . К. : Центр учб. літ., 2016. 412с.

96. Фінансова архітектура : навчальний посібник І.М. Вахович. Луцьк : Волиньполіграф, 2014. 494 с.

97. Фінансова глобалізація і євроінтеграція / за ред. О. Г. Білоруса, Т. І. Єфименко: ДННУ «Акад. фін. управління». Київ, 2015. 496 с.

98. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за заг. ред. Школьник І.О. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.

99. Фінансовий аналіз : навч. посібник / І. О. Школьник [та ін.] ; за заг. ред. І. О. Школьник ; Держ. вищ. навч. закл. «Укр. акад. банків. справи Нац. банку України». К. : Центр учб. літ., 2016.

100. Фінансовий інжиніринг : навчальний посібник / В. О. Величкін, М. В. Тимошенко. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 124 с.

101. Фінансовий ринок: навч. посібник за заг. ред. Арутюнян С. С. / Арутюнян С. С., Добриніна Л. В. та інші. К: Гуляєва В. М., 2018. 484 с .

102. Фрадинський О. Основи оподаткування : навч. посіб. / О. Фрадинський. К. : Ліра-К, 2015. 340 с.

103. Храбатин О.І., Яворська Л.В. Маркетинг: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. А. Тимчик. Київ : Видавництво, 2014. 284 с.

104. Шевчук О. А. Державний фінансовий контроль : підручник / О. А. Шевчук. Ірпінь : УН-т ДФС України, 2020. 431 с.

105. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / В. М. Шелудько. 3-те вид., стер. К. : Знання, 2015. 535 с.

106. Шкварчук Л.О. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник. Львів: Простір-М, 2019. 232 с.

107. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017 . 252 с.

108. Шпак Н.О., Ярошевич Н.Б., Побурко О. Я. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с.

109. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с.

110. Янчева Л.М. Т-50 Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Л. М. Янчева, Н. С. Акімова., О. В. Топоркова, Т. А. Наумова, Л. О. Кирилєва, Герасимова Н.С., М.О. Ільченко. Х.: ХДУХТ, 2015. 455с.

111. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В.Ливдар- Львів: Видавництво «Простір-М», 2018. 298с.

112. Borisova V., Samohkina I., Rybina L., Shumkova V. Motivational Management of the Environmentally Sound Development of Agricultural Enterprise in Ukraine. *Journal of Ecology & Development*, 2020. Vol.35., Issue Number 2. p.102-120 URL: <http://www.ceserp.com/cp-jour/index.php/ijed/issue/view/492>

113. Borisova V., Samohkina I., Rybina L., Shumkova O. (2020) Financial Mechanism for Managing the Environmental Innovation Development of the Economy in Ukraine. *Journal of Environmental Management and Tourism*. Volume 11, No 7 (47). Pp. 1617-1633. URL: [https://doi.org/10.14505/jemt.v11.7\(47\).03](https://doi.org/10.14505/jemt.v11.7(47).03)

114. Borisova V., Samoshkina I., Rybina L., Kobzhev O. Formation of the Environmental Insurance System to Improve the Environmental Safety of the State: the Case of Ukraine. *International Journal of Ecology & Development*. Volume 34, Issue Number 1, 2019. Pp. 127–140. URL: <http://www.ceser.in/ceserp/index.php/ijed/article/view/5988>

115. Lecture Notes on Insurance / [R.V. Pikus, N.V. Prykaziuk, A.S. Sholoiko, A.O. Ignatiuk, O.O. Filatova, M.V. Petrovsky]. К.: Logos, 2018. 157 p.

116. Serhiy Frolov, Sylwester Bogacki, Fathi Shukairi and Alina Bukhtiarova (2021). Evaluation of state budget structural changes based on the coefficient method. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(1), 55-64. doi:10.21511/imfi.18(1).2021.05

5. Перелік теоретичних питань, які включено до програми проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту

1. Національний банк України, його статус і функції. Інструменти грошово-кредитної політики та їх використання національним банком України.
2. Система комерційної банківської справи в Україні. Принципи організації та етапи становлення.
3. Державне регулювання банківської діяльності в Україні. Повноваження та завдання органів державної влади у сфері регулювання банківської діяльності. Пільгове банківське кредитування підприємств аграрного сектору економіки.
4. Організаційний устрій комерційного банку і принципи його діяльності. Сучасні вимоги, що висуваються до банківських установ.
5. Суть, види і форми кредитування. Принципи організації кредитних відносин.
6. Активні послуги банківських установ: принципи організації та механізм реалізації. Особливості банківського кредитування підприємств аграрного сектору економіки.
7. Пасивні послуги банківських установ: принципи організації та механізм реалізації.
8. Розрахунково-касові послуги банківських установ: принципи організації та механізм реалізації.
9. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги банківських установ: принципи організації та механізм реалізації.
10. Діяльність банківських установ на фінансовому ринку. Операції з державними цінними паперами та валютними цінностями. Зелені облігації та аграрні розписки.
11. Суть та специфіка бюджету як фінансового плану в Україні. Розмежування видатків між бюджетами. Принципи розподілу доходів між бюджетами.
12. Бюджетна система України: склад, рівні та загальна характеристика. Принципи функціонування бюджетної системи України. Реформування бюджетної системи України.
13. Сутність, організація і моделі міжбюджетних відносин. Бюджетне вирівнювання та його особливості. Міжбюджетні трансферти та їх види в Україні. Регулювання міжбюджетних відносин.
14. Сутність, принципи організації системи доходів бюджету. Склад доходів Державного бюджету. Склад доходів місцевих бюджетів.
15. Сутність і принципи організації системи видатків та кредитування бюджету, їх класифікація. Склад видатків Державного

бюджету згідно бюджетної класифікації. Склад видатків місцевих бюджетів. Системи та форми фінансування видатків та кредитування бюджету.

16. Поняття та види кошторисів бюджетних установ. Основні засади формування загального та спеціального фондів кошторису. Основи кошторисних розрахунків. Порядок складання проектів, розгляд, затвердження та внесення змін до кошторисів.

17. Сутність та етапи бюджетного процесу. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Бюджетний період і бюджетний календар.

18. Основи управління бюджетним дефіцитом. Сутність, класифікація і джерела фінансування бюджету. Сутність, чинники та форми державного кредиту. Державний борг та затрати бюджету на обслуговування і погашення боргових зобов'язань на державному та місцевих рівнях.

19. Форми державного впливу на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки. Державна фінансова підтримка підприємств аграрного сектору економіки.

20. Необхідність, передумови та засади бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення громадян. Склад видатків бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Форми і методи фінансового забезпечення соціальних бюджетних закладів.

21. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні. Кількісна та якісна оцінка ризиків у страхуванні. Особливості оцінки ризиків в аграрному секторі економіки.

22. Поняття страхового ринку та його структура. Розвиток страхового ринку України.

23. Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Форми та види сільськогосподарського страхування.

24. Ризик-менеджмент як засіб запобігання ризику у страхуванні. Принципи побудови та основні завдання. Кількісна та якісна оцінка ризиків в аграрному секторі економіки.

25. Державне регулювання страхової діяльності в Україні. Повноваження та завдання органів державної влади у сфері регулювання страхової діяльності. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування в сільському господарстві.

26. Розвиток пенсійного страхування в Україні. Сутність державного та приватного пенсійного страхування.

27. Страховий захист підприємств аграрного сектору економіки: особливості організації у сучасних умовах. Структура та особливості укладення договору страхування майна сільськогосподарських підприємств.

28. Суть та призначення страхування підприємницьких ризиків. Види та форми ризиків, що підлягають страхуванню. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств.

29. Сутність та призначення страхування відповідальності. Види страхування відповідальності. Порядок отримання страхового відшкодування.

30. Поняття та економічна сутність страхування від нещасних випадків. Порядок отримання страхового відшкодування.

31. Поняття та сутність податкової системи України. Етапи становлення та принципи побудови податкової системи України.

32. Податок на прибуток підприємств: сутність та основні класифікаційні характеристики. Особливості сплати податку на прибуток сільськогосподарськими підприємствами.

33. Податок з доходів фізичних осіб: платники, об'єкт та ставки оподаткування. Пільги по сплаті податку на доходи фізичних осіб.

34. Сутність податку на додану вартість, його переваги та недоліки. Особливості сплати податку на додану вартість сільськогосподарськими підприємствами.

35. Податок на майно: складові елементи та особливості застосування. Особливості плати за землю сільськогосподарськими підприємствами.

36. Екологічний податок: платники, об'єкт та ставки оподаткування. Пільги по сплаті екологічного податку. Розвиток екологічного оподаткування в аграрному секторі економіки.

37. Місцеві податки і збори. Сутність та їх значення у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів.

38. Спрощена система оподаткування: призначення та особливості. Особливості спрощеної системи оподаткування підприємств аграрного сектору економіки.

39. Податкова політика у системі державного регулювання агропромислового комплексу. Сутність та особливості застосування в сучасних умовах.

40. Оптимізація в оподаткування. Мінімізація податкових платежів. Ухилення від сплати податків і зборів. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

41. Фінанси підприємств як складова частина фінансової системи країни. Сутність фінансів підприємств. Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини між підприємствами, їх підрозділами. Фінанси сталого розвитку.

42. Поняття грошового обігу підприємств. Сутність готівково-грошових та безготівкових розрахунків. Економічні і фінансові санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

43. Сутність основних засобів та їх відтворення. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень.

44. Оборотні активи: склад і структура. Основні елементи оборотних активів. Оцінка ефективності використання оборотних активів.

45. Склад фінансових ресурсів підприємства. Принципи їх формування. Оцінка вартості залучення фінансових ресурсів підприємства. Фінанси сільськогосподарських підприємств: особливості організації у сучасних умовах.

46. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Методи планування прибутку. Економічний зміст і значення розподілу прибутку підприємства. Особливості розподілу прибутку підприємств аграрного сектору економіки.

47. Фінансова стратегія підприємства. Формування цілей фінансової стратегії і встановлення системи цільових фінансових показників. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах.

48. Фінансова санація, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві. Класична модель фінансової санації. Санаційний аудит.

49. Інвестиційна діяльність підприємства: поняття та сутність. Особливості організації та оцінки ефективності інвестиційної діяльності в сучасних умовах.

50. Особливості застосування підходів до оцінки фінансового становища сільськогосподарських підприємств: вітчизняний та закордонний досвід.

Гарант освітньої програми:

*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Рибіна Лариса Олександрівна*

